Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 49 (510) | ГОД X | 5 СНЕЖНЯ 1965 г. | ЦАНА 60 гр

Конкурс для гурткоў Б.Г.К.Т.

Набліжаецца важная гадавіна — дзесяцігоддзе дзейнасці Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

За гэты перыяд гурткі БГКТ сваёй працай даказалі, што іх існаванне адыграла вялікую станоўчую ролю ў пашырэнні роднай беларускай культуры ў сваіх асяроддзях. Аднак праца гэта была часта аднабаковай. Мастацкі рух быў дамінуючым і асноўнай працай гуртка. Вакол яго групаваліся іншыя не менш важныя праблемы, якія практыкаваліся другарадна або на якія не звярталася асаблівай увагі.

Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства аб'яўляе конкурс для гурткоў:

ПРАЦАЙ СУСТРАКАЕМ V З'ЕЗД БГКТ

Мэтай конкурсу ёсць:

1. Узмоцніць працу гурткоў.

2. Пашырыць нашую арганізацыю.

3. Прыдаць значэнне ўсім праблемам дзейнасці гуртка.

4. Шырока прапагаваць дасягненні таварыства.

У сувязі з гэтым: 1. гурткі прышлюць да дня 15 снежня заявы аб сваім удзеле ў конкурсе на адрас Праўлення аддзела ў сваім павеце. У заяве трэба падаць: а) імёны і прозвішчы членаў праўлення гуртка, б) кароткае апісанне працы гуртка ад студзеня 1965 г., в) далейшыя планы працы.

2. Інфармацыю аб праведзенай працы ў асенне-зімовым сезоне злажыць да дня 15 лютага 1966 г.

У сакавіку 1966 года камісія пакліканая праз ГП БГКТ будзе праводзіць агляд гурткоў і найлепшым у кожным з паветаў прызнае ўзнагароду па 1000 зл.

Пры ацэне камісія возьме пад увагу цэласць працы гуртка ў асенне-зімовым сезоне 1965/66 г.

Для арыентацыі падаем, што ўвага будзе звернута на наступныя справы:

1. Стан дакументацыі (спісы членаў, пратаколы, планы працы).
2. Колькасць і рэгулярнасць сходаў гуртка.
3. Колькасць членаў.
4. Колькасць прынятых новых членаў.
5. Рэгулярнасць аплачвання складчын.
6. Колькі, дзякуючы працы гуртка, прыбыло падпісчыкаў «Нівы».
7. Ці ёсць бібліятэчны пункт з беларускімі кніжкамі і колькі кніжак прачытана.
8. Ці гурток праводзіў вечарыны, даклады, сустрэчы з пісьменнікамі, грамадскімі дзеячамі і т.п., дыскусіі над фільмам, п'есай і іншыя культурныя мерапрыемствы самастойна або сумольна з арганізацыямі, школай, бібліятэкай ці іншымі.
9. Колькі членаў гуртка прымае ўдзел у курсах праблемных, сельскагаспадарчых і іншых.
10. Які ўдзел членаў у грамадскіх чынах (будова дарог, культурных аб'ектаў і інш.).
11. Ці пры гуртку дзейнічае мастацкі аматарскі калектыў.
12. Ці насельніцтва мае карысць з працы гуртка.

Перадз'ездаўская трыбуна

Пад развагу

Мікола Лоба

Прымаючы ўдзел у дыскусіі хачу на пачатку зрабіць засцярогу, што не буду ўспамінаць зусім аб несумненных дасягненнях таварыства. Наша дыскусія мае тэму выпрацаваць больш карысныя напрамкі дзейнасці БГКТ і таму падкрэсліванне дасягненняў было б стратай месца і часу.

Гурткі і праца з гурткамі была заўсёды найслабейшым звяном нашай дзейнасці. Шэраг спроб ажывіць, узмоцніць і ўзняць эфектыўнасць працы нашых асноўных звенняў - гурткоў не давала пажаданых вынікаў.

З ліку 160 гурткоў хіба цяжка будзе выбраць 1/4 тых, якія могуць пахваліцца акрэсленай працай. Практычна цяжка сказаць, — што ўтрымоўвае што.

Там, дзе праводзіцца нейкая культурная праца, пераважна мастацкая самадзейнасць, справы арганізацыйныя стаяць не найгорш. Хіба ў такіх выпадках гурток мастацкай самадзейнасці цэментуе гурток БГКТ. Практычна лічыцца — гурток працуе тады, калі існуе мастацкі калектыў. Іншай працы гурток арганізавана не выконвае, або некаторыя гурткі выконваюць вельмі рэдка. Ведаем, якія заданні мае гурток, ведаем таксама, што гэтых заданняў самастойна не зрэалізуе. Несістэматычны даезд нашых прадстаўнікоў: інструктара, пісьменнікаў, лектараў і іншых не дае магчымасці думаць аб нейкім планавым вядзенні акрэсленай працы. Цяжка сказаць, як

(Працяг на стар. 4)

Калі прыедзеш у Гайнаўку цягніком перад вачыма распасціраецца вось такая панарама.

Фота: В. Рудчык

Нашы інтэрв'ю

Праф. др мед. Людвік Камчынскі — рэктар Медыцынскай Акадэміі ў Беластоку, кіраўнік кафедры і інстытута анатоміі паталагічнай АМ.

БЕЛАСТОЦКІ НАВУКОВЫ ЦЭНТР

— Дарагі Прафесар! Я не магу адказаць сабе прыемнасці спатыкаючыся з Вамі ў непасрэднай размове, павіншаваць Вас і ўсіх навуковых і дапаможных працаўнікоў Медыцынскай Акадэміі ў Беластоку з 15-цацігоддзем. Для ўсіх нас гэты юбілей мае вялікае значэнне. Гляджу на геркулесаў у браме, свежыя сцэны даўнейшага магнацкага палаца, новыя будынкі Акадэміі і настройваюся лірычна. Цяпер можна. Але ж пачатак, 15 год таму, быў іншы.

— Пачатак, як кожны, многа цяжкасцей. На першы курс у 1950/51 годзе мы прынялі 150 студэнтаў. Ім не было дзе жыць, не было залаў для вучобы. Студэнты самі памагалі ў адбудове цяперашняга галоўнага гмаху Акадэміі. Тады быў таксама акрэслены напрамак развіцця Акадэміі. Праф. Келяноўскі — першы рэктар, за згодай улад высунуў прапанову, каб галоўныя намаганні накіраваць на тэарэтычныя кафедры. Клінічнае навучанне пакінуць на другім плане. Яно тады адбывалася на базе ваяводскіх бальніц, бо ж клінік яшчэ мы не мелі. Многія казалі, што гэтакая развязка неўласцівая, павінна быць наадварот. Аднак стойкасць рэктара дала добрыя вынікі. У нас вырасла база для тэарэтычных навук, якой другой няма ў Польшчы.

— Гэтым самым ужо пры нараджэнні Акадэміі былі залажаны асновы для стварэння ў Беластоку моцнага навуковага цэнтра, якім зараз Медыцынская Акадэмія з'яўляецца?

— Тыя першыя людзі добра прадбачылі.

— 150 першых студэнтаў прыйшлі да Вас з нашага ваяводства?

— Пераважна. Я аднак адразу хачу высвятліць, што мой погляд на рэгіяналізацыю медыцынскіх акадэмій крыху іншы. Моладзь павінна мяшацца. Рэгіяналізацыя акадэмій мо і добрая там, дзе насельніцтва ўжо змешанае. Але для акадэмій перыферыйных, падобных да нашай, рэгіяналізацыя не служыць. Важна, каб да нас прыплывала кроў з іншых асяроддзяў. Часта ж бывае, што абсальвент з Гайнаўкі ці Бельска не застаецца ў сябе, а ўцякае. Затое пэўная лічба абсальвентаў са Шлёнска ці Цэнтра застаецца ў нас. Калі б толькі нашы прыходзілі да нас, мы б не мелі патрэбнай падборкі кандыдатаў. Выхаваўча лепш таксама, калі моладзь памешана.

— Пазвольце вярнуцца яшчэ да таго рамантычнага зрыву 15 год таму, калі на руінах будавалася вялікасць цяперашняй нашай Акадэміі і параўнаць той час з цяперашнім.

— Падбор слоў належыць да вас, я падаю толькі факты. Мы пачыналі з 6 кафедрамі, цяпер маем 28. Дагэтуль выдалі 1620 лекарскіх дыпломаў. 50% з іх засталося ў нас. Тады мелі мы 1,2 лекара на 10 тысяч людзей. Цяпер маем 9,2 лекара на тую ж лічбу людзей. Наш цяперашні асістэнцкі калектыў Акадэміі — гэта ў 80 прац. нашы выхаванкі. Дактаратаў выдалі 115. 80 асоб зараз у трактце працы над доктарскімі дысертацыямі. Кафедрамі кіруе 10 прафесараў, 14 дацэнтаў. Некалькі дацэнтаў працуюць пры кафедрах, для прыкладу, пры кафедры гінекалогіі і акушэрства, якой кіруе праф. Сошк працуе 3 дацэнты, усе тытулы здабылі ў нас.

— Гэта з'ява пазітыўная?

(Працяг на стар. 5)

ПАЧАЛАСЯ СПРАВАЗДАЧНА—ВЫБАРЧАЯ КАМПАНІЯ

17 лістапада адбылося пашыранае пасяджэнне прэзідыума Галоўнага праўлення БГКТ. На ім была праведзена ацэнка працы членаў ГП, членаў прэзідыума і абмяркоўваліся кандыдатуры да новага ГП і прэзідыума, які будзе выбраны на V з'ездзе БГКТ 26 і 27 лютага 1966 года.

Прэзідыум вызначыў даты справаздачна-выбарчых канферэнцый у паасобных аддзелах. І так, канферэнцыя ў Беластоку адбудзецца 11 снежня, у Варшаве — 12 снежня, а ў Дуброве — 19 снежня. У наступных пяці аддзелах справаздачна-выбарчыя канферэнцыі адбудуцца пасля Новага года.

У сувязі з днём настаўніка прэзідыум ГП на гэтым пасяджэнні прызнаў грашовыя ўзнагароды настаўнікам, якія праявілі сябе ў культурна-асветнай працы БГКТ.

*

18 лістапада Бельскі аддзел арганізаваў нараду актыву БГКТ. Зместам яе былі справы абслугі вясковых сходаў праз актыў БГКТ, на якіх будуць выбраны новыя праўленні і дэлегаты на паветовую канферэнцыю. У нарадзе ўзяў удзел сакратар ГП Уладзімір Юзвюк.

*

Гарадское праўленне аддзела ў Беластоку 18 лістапада пасля абмяркоўкі арганізацыйных спраў паклікала трохасабовую камісію для падрыхтоўкі справаздачна-выбарчага даклада. У склад камісіі выбраны: Уладзімір Куршэль, Сакрат Яновіч і Васіль Баршчэўскі.

У пасяджэнні ўзялі ўдзел члены прэзідыума ГП: Міхась Хмялеўскі, Георгі Валкавыцкі і Лідзія Бялецкая.

*

Найбольшы гурток у Сямяціцкім аддзеле знаходзіцца ў Мілейчыцах. Налічвае ён 128 членаў. У гэтым гуртку 14 лістапада адбыўся справаздачна-выбарчы сход, які падсумаваў свае дасягненні, накрэсліў далейшыя напрамкі працы, выбраў новыя ўлады і дэлегатаў на паветовую канферэнцыю аддзела.

За справаздачны перыяд гурток прыняў у свае рады 60 новых членаў. На сходзе пастаноўлена павялічыць гурток да 150 асоб. Удзельнікі сходу вырашылі таксама арганізаваць харавы калектыў, драмгурток і падрыхтаваць два даклады аб Х-годдзі БГКТ.

Да праўлення гуртка выбрана наступных сяброў: паўторна Сяргея Крэйзу — старшынёю, Сцяпана Тывончука — — сакратаром, Анатоля Пракаповіча — скарбнікам і членамі: — Язэпа Мартынюка, Святлану Пашка, Барыса Абрамовіча.

ПРАЦАВІТАЯ НЯДЗЕЛЯ

У нядзелю 21 лістапада адбыліся дзве нарады ў памяшканні ГП. Навуковы гурток абмеркаваў працу М. Корбута да чарговага навуковага зборніка. Тэма працы: «Удзел беларусаў у станаўленні народнай улады ў Польшчы». Пастаноўлена таксама выдаць матэрыялы аб дзейнасці Беларускай сялянска-работніцкай Грамады на Беласточчыне. Будуць яны базавацца ў асноўным на ўспамінах грамадаўцаў.

У гэты дзень Камісія асветы прысвяціла сваё пасяджэнне вывучэнню беларускай мовы на Сакольшчыне. У час дыскусіі выявіўся недахоп у гэтым павеце кваліфікаваных выкладчыкаў беларускай мовы, а таксама недахоп належнай апекі з боку асветных улад. Падрыхтаваны матэрыял аб школьніцтве будзе прадстаўлены для абмяркоўкі нацыянальнай камісіі пры Ваяводскім камітэце ПАРП. (мх)

БРАВА ВІКТАР БУРА!

Як мы нядаўна даведаліся, актывіст Гайнаўскага аддзела БГКТ Віктар Бура праявіў цікавую ініцыятыву, якая вельмі простая ў рэалізацыі. Выкарыстоўваючы тую магчымасць, што БГКТ арганізоўвае бясплатныя сеансы фільмаў у вёсках Беласточчыны, ён дапамог наладзіць такія сеансы ў вёсках Лука і Рыбакі. На фільм як заўсёды зышлося мноства народу, і Віктар Бура сарганізаваў масавую падпіску «Нівы».

Такім чынам, у Луцэ выпісала нашу «Ніву» штосьці каля 80 асоб, а ў Рыбаках больш трыццаці асоб закупіла перад сеансам кніжку «Родны кут», якую надрукавана стараннем выдавецтва БГКТ.

Дзейнасць Віктара Буры з'яўляецца добрым прыкладам для беларускіх актывістаў, якія даволі часта праяўляюць даволі дзіўную бязраднасць у кальпартажы беларускага друку. (ся)

ЗАГРАНІЧНЫЯ СПРАВЫ

Адбылося пасяджэнне Камісіі заграгічных спраў Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. Разглядалася дзейнасць Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Затым, на Камісіі дыскутавалася аб паляпшэнні арганізацыі прыёму і абслугі заграгічных турыстаў, якія прыязджаюць на Беларусь.

ПЕРАКЛАДЧЫКІ

У клубе беларускіх пісьменнікаў у Мінску адбылася канферэнцыя перакладчыкаў беларускай мастацкай літаратуры з усяго Савецкага Саюза. Кніжкі беларускіх аўтараў выданы на 17 мовах СССР, на ўсіх мовах сацыялістычных краін, а таксама на англійскай, французскай, іспанскай і італьянскай мовах.

ГІСТОРЫЯ МІНСКА

Закончана работа над аднатомнай «Гісторыяй Мінска», прысвечанай 900-годдзю беларускай сталіцы, якое будзе святкавацца ў 1967 годзе.

УЗНАГАРОДА ПІСЬМЕННІКА

Выдатны беларускі празаік Янка Скрыган узнагароджаны Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ДЗІЦЯЧАЕ КІНО

У беларускай сталіцы пабудавана вялікае кіно для дзяцей.

СЛОЎНІК МАРЦІНКЕВІЧАЎСКАЙ МОВЫ

Старшы рэдактар беларускага выдавецтва «Народная асвета» С. Грабчыкаў склаў слоўнік мовы твораў пачынальніка новай беларускай літаратуры Дуніна - Марцінкевіча. Гэта першая на Беларусі спроба стварэння такога тыпу слоўніка.

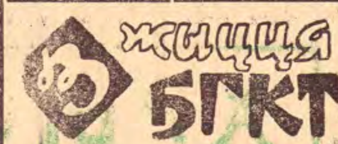
ВУЧАНЬ-КАМПАЗІТАР

У адзінаццатым класе Докшыцкай сярэдняй школы вучыцца Мар'ян Пятровіч, хлопец з музычным талентам. Ён скампанаваў ужо шмат уласных песень. Адну з іх «Я іду» надрукавана нядаўна ў цэнтральнай беларускай маладзёжнай газеце «Чырвоная змена».

СТОГАДОВАЯ ПРАПРАБАБУЛЯ

У калгасе імя Жданава святкавалі стагоддзе жыхаркі вёскі Азарычы, Дары Пазняк. На ўрачыстасць прыйшло 50 унукаў, праўнукаў і праправнукаў. Самаму старэйшаму ўнуку ўжо споўнілася 62 гады, а самаму малодшаму праправнуку — паўтара года.

На здымку бачым дзяўчат саўгаса «Рось», якія вучацца новай песні. У гэтым саўгасе вялікая традыцыя аматарскай дзейнасці. «Рось» знаходзіцца непадалёку Ваўкавыска. (СЯ)

УВАГА ЧЛЕНЫ БГКТ ГОРАДА БЕЛАСТОКА

Праўленне Беластоцкага (гарадскога) аддзела БГКТ паведамляе, што 11 снежня г.г. у 16 гадзін у памяшканні ГП БГКТ (Варшаўская 11) адбудзецца справаздачна-выбарчая канферэнцыя Аддзела. У праграме канферэнцыі справаздачны даклад, дыскусія, выбары новых улад і дэлегатаў на з'езд БГКТ. Прадбачваецца таксама мастацкая частка.

* * * *

Успаміны 32

Дзень у Беластоцкай турме пачынаўся пабудкай а шостай гадзіне раніцы. Рэзкі электрычны званок будзіў нас са сну, і зараз па калідоры нёсся жалезны скрыгат ключоў. Гэта наглядчыкі выпускалі вязняў памыцца. У прыбіральні сустракалася адначасова па 10—15 гаварышаў, як правіла — уся прагулачная група. Крыху пазней пераканаўся я, што гэтыя супольныя сустрэчы вязняў у прыбіральні камуністы выкарыстоўвалі дзеля агітацыі і масавай палітычнай адукацыі.

Зараз пасля мыцця праходзіла ранішняя пераклічка. Хтосьці з начальства — нейкі шпадоўнік або нават сам камісар — ішлі ад камеры да камеры і правяралі ці ўсе вязні на месцы. А восьмай гадзіне разносілі снеданне. Потым групамі выпускалі вязняў на прагулку. Шпацыравалі мы адзін за другім у адлегласці 3—4 метраў. У час прагулкі набліжацца да сябе і гаварыць забаранялася. Мы гэтага не вельмі сцісла трымаліся. Штодзённая прагулка была неабходная для захавання здароўя. Яна давала магчымасць падыхаць крыху свежым паветрам і паглядзець на сонца, якое рэдка калі зазірала да нас. Будучы ў камеры мы безупынна хадзілі. Чатыры крокі там і назад... там і назад...

Час ад абеду, які быў а 12 гадзіне і пасля абеду да вячэры, якую давалі нам а 6 гадзіне, праводзілі мы на гутарках, займаліся папаўненнем сваіх ведаў, чыталі. Паміж 7 а 8 гадзінамі вечара адбывалася зноў пераклічка. Праходзіла яна таксама як зранку. А 9 гадзіне выключалі ў залах святло і абавязваў «цапштык» — начная цішыня. Тады можна было адняць ад сцяны ложка і ўрэшце даць адпачынак змучаным нагам.

Жыццём палітычных вязняў у турме кіравала турэмная камуна. Да 1931 года дзейнічала яна легальна. 1-га кастрычніка г.г. улады ўвялі новы турэмны закон, які раўняў правы палітычных вязняў з правамі крымінальных злачынцаў. Аднак турэмная камуна не спыніла сваёй дзейнасці. Яе наяўнасць я адчуў ад першых дзён майго прабывання ў беластоцкай турме. З Картуз-Бярозы прывязлі мяне высушанага голадам, з надарваным здароўем. Кіраўніцтва камуны загадала даць мне ўзмоцнены паёк харчоў, асабліва тлушчу.

Запытаеце, адкуль камуна брала харчы? Былі дзве крыніцы: перасылкі ад сем'яў і падарункі арганізацыі «Чырвоная дапамога». Ад радні можна было атрымаць два разы ў месяц па 5 кілаграмаў ежы. У турме была свая крама. Там, хто меў грошы, таксама раз на два тыдні мог купіць да 5-ці кілаграмаў харчовых прадуктаў.

Усё, што атрымоўваў палітычны вязень, лічылася супольным дабром камуны. Дэпутат камеры, карыстаючыся азбукай Морзэ, паведамляў гаспадара турэмнай камуны, колькі яго таварышы атрымалі розных прадуктаў. Інфармацыі плылі з усіх камер. Гаспадар камуны ведаў тады дакладна, якое «багацце» знаходзіцца ў яго распараджэнні. Ведаў таксама, у якой камеры таварышы нічога не атрымалі, а ў якой прадуктаў замнога. На аснове гэтага даваў загады паасобным «тройкам», якія кіравалі прагулачнымі калектывамі, а «тройкі» перадавалі гэтыя загады дэпутатам камеры. Пасля гэтай «своеасаблівай» разведкі наступаў падзел прадуктаў. Усё, што знаходзілася ў камеры, трэба было змераць і зважыць. Не, вагі мы не мелі, але ў кожнай камеры знаходзілася мятла на доўгім тронку. Купіўшы ў турэмнай краме прыкладна кілаграм цукру ў кавалках (рафінату), мы дзялілі яго «папалам», а палавіну яшчэ раз на дзве часткі і так даходзілі аж да дзесятых частак кілаграма. За кожным разам ставілі рысу на тронку мятлы, ператвараючы яе ў бязмен. Прадукты з камеры ў камеру транспартавалі мы «канём». Не, не ўяўляйце сабе нейкага «буланага». Наш турэмны «конь» — гэта тоненькі шнурок (шпагат) настолькі доўгі, каб дастаць з трэцяга на першы паверх турэмнага гмаху. Пастаўшчыкамі шпагату з'яўляліся крымінальныя вязні, якія хадзілі на работу. У іх за тытунь або за тлушч можна было купіць не толькі гэты шпагат.

Азбукай Морзэ паведамлялі мы таварышаў гэтай камеры, у якую па загаду гаспадара камуны прыйшлося транспартаваць прадукты. Рыхтавалі пакунак, прывязвалі яго да «каня» і адзін таварыш узбіраўся да акна. Прапхнуўшы пакунак між кратамі, апускаў яго на шпагаце і разгойдваючы цэліўся на акно камеры, у якую ён быў прызначаны. Там таварышы выстаўлялі шчотку і пры яе дапамозе лавілі нашага «каня» Калі спатрэбілася пераказаць штосьці на верхні паверх, тады таварышы апускалі нам пустога «каня», а мы злавіўшы яго прывязвалі да канца шнурка перасылку, і яна плыла ўверх.

Вядома, ахраннікі палявалі на нашыя «коні», як на зайцаў у лесе. Праводзілі дакладныя вобыскі ў камерах, каралі карцырамі, намагаліся зрываць басакамі. «Коні» аднак не пераставалі «гуляць» па сценах турэмнага гмаху. Вазілі харчавыя перасылкі і карэспандэнцыю палітычных вязняў.

Кіраўніцтва камуны намагалася пераўтварыць турму ў своеасаблівы універсітэт для палітычных вязняў. У нас была апрацавана дакладная праграма агульнай і палітычнай адукацыі. Настаўнікамі нашымі з'яўляліся больш адукаваныя вязні. Памятаю, што нейкі час вучыў мяне таварыш Сяргеюк з Трасцянкі. Потым (у іншай камеры) маім «прафесарам» быў студэнт IV-га курса юрыдычнага факультэта Віленскага універсітэта — Літман Новік. Дзякуючы яму, упершыню прысвоіў я і зразумеў глыбіню і мудрасць марксісцка-ленінскага вучэння. Вывучалі мы граматыку, матэматыку, геаграфію і гісторыю. За школьную дошку служыла нам шыба акна, на якой дасканала пішацца тонка завостраным кавалачкам мыла. Але найбольш чыталі. Тады менавіта пазнаёміўся я з творамі Сянкевіча, Пруса, Ажэшка, Жаромскага, Гогаля, Л. Н. Талстога, Ільфа і Пятрова і многіх другіх аўтараў. Больш адукаваныя вязні са-

(Працяг на стар. 5)

РЭДАКТАР ІВАН ЧЫКВІН

№ 84

МАСТАК АЛЯКСАНДР ХОМЧЫК

БЕЛАВЕЖА

ОРГАН ЛІТАРАТУРНА - МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ БГКТ

НАВЕЯНА ВОСЕННЮ

Чыквін

У чэрвені гэтага года споўнілася сем гадоў нашаму літаратурнаму аб'яднанню «Белавежа». Дата нічым не знамянальная і мо не варта была б успаміну, каб не другія прычыны ды — у нейкай ступені спробы дыскусіі аб беларускай літаратуры ў Польшчы.

Сем гадоў — гэта надзвычай мала для такога сацыяльнага факту, як'м з'яўляецца літаратура. Усе мы добра ведаем, што літаратуры з эпітэтам «вялікія» — гэта, перад усім, літаратуры старыя, з шматвяковай традыцыяй, з шматлікімі вехамі ў гісторыі яе развіцця. Гэтым і апраўдваецца факт, што толькі на добрай, багатай глебе можа быць добры ўраджай.

Беларуская літаратура ў Польшчы ў параўнанні з літаратурай — для прыкладу — рускай ці англійскай, вельмі і вельмі малая. Гэта літаратура агранічана моваю, у якой паўстае. Праўда, вялікасць літаратуры не заўсёды можна мераць радыусам яе дзеяння (хутчэй, уздзеяння), але літаратуры, скажам не ўніверсальныя прыгавораны на меншую або большую прыніжанасць. І гэта прыніжанасць наказвае. Наказвае ёй быць такой, а не іншай, браць у суседзяў з навейшых літаратур мадэлі і ўзоры з прытворнай глыбінёй. Зразумела, знаёмства сусветнай літаратуры неабходнае, але не ў тым справа. Справа ў тым, што літаратуры малыя мала цікавяцца сабою і сваёй пройдзенай дарогай. А стварэнне традыцыі надзвычай патрэбнае на кожных пачатках. Нам таксама.

А ў нашым маладым літаратурным жыцці, на мой погляд, адчуваецца недахоп крытыка (аб множным ліку няма што і думаць); крытыка, які быў бы вагонаважатым і кантралёрам у адной асобе; крытыка, які рашаў бы справы дэб'юту, які паказваў бы — і ўжо не ананімна, але на канкрэтах — філасофскія мелі, беспардонна вытыкаў бы аўтару яго лёгкі сентыменталізм, вялую паэтычнасць, пагоню за сучаснасцю, снабізм і г.д. На семінарах літаб'яднання неаднойчы гаварылася, што нам абавязкова патрэбны літаратурны крытык-кансультант, які вёў бы спрэчкі не з, а ў імя аўтара і яго твораў. І ўсё ж такі, ці няма ў нас адпаведнага чалавека? Падарожжа на самапас на здароўе не выйдзе.

Прыпамінаецца 1959 год. Выйшаў тады скромны паэтычны альманах з абяцаючым загалоўкам «Рунь». Сямнаццаць аўтараў шчасліва ці нешчасліва сказала сваё слова. З іх ліку «ў жывых» засталося сёння чатыры - шэсць прозвішчаў! І думаю я, дзе наша рызыка, амбіцыя, авангард! Чаму адышлі або друкуюцца надта рэдка такія людзі, як Уладзімір Гайдук, Дзмітры Шатыловіч ці Андрэй Сошка? Кожны ж з іх нёс у літаратуру свой асабісты свет перажыванняў, і іх трэба было затрымаць у нашым літаратурным цячэнні. Адышлі, бо феадальная раздробленасць у літаратуры спрыяе спрэчкам, інтрыгам, а людзям чулым многа не трэба...

У 1962 годзе паяўляюцца «Белавежскія матывы» Алеся Барскага. Зборнік не ўсюды добрых, а месцамі даволі пасрэдных, слабых вершаў. Справа не прадумана ні аўтарам, ні выдавецтвам. Можа таму па-за інфармацыйным апавяшчэннем М. Капапацкага ў «Ніве» і дабрадушнай рэцэнзіі ў «Полымі» нічога больш не гаварылася на гэту тэму. А шкада, таму што паэтычная індывідуальнасць А. Барскага, як кожнага зрэшты, напэўна патрабуе не салодкасці і абажання, а шчырай, шырокай брацкай дапамогі ў хвіліну нядугі.

Вельмі няўважліва адняліся да невялічкага і зусім неэстэтычна выдадзенага паэтычнага зборніка Яшы Бурша «Прамень думкі». Гаварыць аб паэзіі Я. Бурша даволі цяжка — гэта факт, але не гаварыць аб ёй толькі таму, што яна цяжкая, гэта ўжо не пасяброўску.

Вось гэта і ўся наша паэзія, уключаючы яшчэ вершы розных аўтараў, раскіданых па календарах і літаратурных старонках. Трэба прызнацца: за гэтых сем гадоў мы многа не напісалі. У нас няма чым пахваліцца, няма яркіх талентаў, якія зварушылі б цаліну брацкіх душ новым і словам, і сюжэтам. Наглядаецца ў нас і ў нашых планах на будучыню нейкая стагнацыя і непаваротлівасць. Не ўмеем гаспадарыць ці не хочам? Што нас губіць: рутына, навык ці нежыццёвасць і брак амбіцыі? Ці адно і другое?

І ўсё ж такі пасля сутыкнення з беларускай паэзіяй чытач не адчувае пустога месца. Ён выносіць нейкае ўражанне. Ён не абыякавы да яе. Дзе тады пасля, здавалася б, бесперспектыўных дарог шукаць выхаду і прызнаваць ёй, малалетняй паэзіі, самастойнасць і мастацтва?

Чатырох - шэсць паэтаў, якія больш-менш рэгулярна друкуюцца ў літстаронцы не звязана ні з Беласточчынай — у сваю чаргу цалінай для літаратуры, ні з другімі тыпова беларускімі праблемамі. Адна істотная сувязь для нас — гэта мова. І толькі. Таму што Беларусь і ўсё, што беларускае ў нас на другім плане. Гэта толькі частка нашага свету. Наш свет куды шырэйшы! А вынікае ён, іменна, з факту прыніжанасці, якая вісіць над малымі літаратурамі. Беларускія паэты ў Польшчы шырэй адчуваюць людскую супольнасць чымсці сваю нацыянальную з'яднанасць. Нашыя праблемы і перажыванні так далёка абагульнены, так яны агульнаачалавечыліся, што творы на першы погляд паражаюць нас сваёй безідэйнасцю. А ідэйнасць ёсць, толькі яна ў шырокім аспекце. Зразумела, да такой літаратуры можна прыдзірацца, але прыдзіршчык павінен акрэсліць свой пункт гледжання.

Па-мачашынаму адносяцца ў нас да прозы. На гэты жанр трэба было б, на мой погляд, звярнуць асаблівую ўвагу, таму што проза ў адрозненне ад паэзіі мацней звязана з тэрыторыяй, на якой паўстае. А тым часам, калі паэзія дачакалася некалькіх кніжных выданняў, то проза гніводнага. Быў выдадзены зборнік фельетонаў Дзядзькі Леваня, але гэта дрэнная літаратура, якая нічога добрага не вучыць. А вучыцца ёсць у каго — С. Раманчук, М. Гайдук, Ю. Геніюш, Р. Паўлючук, М. Лобач і другія. Вельмі цікавай і непаўторнай з'яўляецца мініяцюрная па форме, пружыністая зместам і сакавітая мовай проза С. Яновіча.

Перад зімовым сном хочацца пачытаць альманах прозы.

ІВАН ЧЫКВІН

Руку ўзняў ён на Парнас,
Багоў паласкатаў... і згас.

Малюнак: А. Хомчык, тэкст Ювэ

НАЦЮРМОРТ

АЛЯКСАНДР ХОМЧЫК

НАЦЮРМОРТ

яша бурш
роздум птушак
пяю думкі птушак
аб людзях
іх сэрцы мяккія
як пух не загрэй
карыснолюбства па=
лавека падаюць крыжам
на модныя сумленні
раздумваюць шрапнель
кругаая ў кожнай хвіліне
мокса змякаў напрамак

ХРЫСЦІНЫ

МІКОЛА ЛОБАЧ

Хрысціны былі незвычайныя. Спраўляліся ў студэнцкім інтэрнаце, дакладней, спраўляў іх сам хлопчык у 25 год.

Трэба сказаць, што гэтага хлопчыка ад калыскі звалі Дзімкай, а запісалі Дзімітры. У сям'і быў самы меншы. Найбольш і аб ім клапаціліся. Мама яму астаўляла заўсёды лішнюю скварачку, то яечка ўпотай ад старэйшых дзяцей падсунула. І цукерак больш пры падзеле даставаў і пячэння. Найбольш таксама пяшчот і пацалункаў атрымоўваў ад маці. Усё для Дзімкі. Усё можна было яму.

Аднойчы, калі прыхварэў Дзімчын старэйшы брат, маці вымушана была менш увагі прысвяціць меншаму. Дзімчына скварачка і яечка дасталася брату, а з купленай шклянкі мёду, далі Дзімку толькі лізнуць разы два.

Дзімка лакома пазіраў на гэта, не вытрымаў і заплакаў: — Усё Сашку, а мне...

— Саша хворы, сынок, яму трэба лепш есці, каб сіла была хваробу адагнаць, беднеькаму.

— Яму трэба сілы, а я вазьму і ўмру, — заліваўся слязьмі Дзіма.

— Дурачок ты, — сказала мама і пагладзіла па галоўцы.

З гэтага дня Дзімка шукаў спосабу ўмерці. Але сапраўды ўмерці не такая простая справа. Дзімка з жалю ўзяў у рукі ля печы палку і забіўся пад ложак.

— Выпару сабе вока і ўмру, тады няхай пашкадуюць, як буду ўмерты, — падумаў.

Спробы выпараць вока не ўдаліся. Надта моцна балела.

Крыўда запоўніла дзіцячае сэрца. Пад ложкам зароў так, быццам яго душылі.

Мама дастала яго адтуль і супакоіла лыжачкай мёду. З таго дня Дзімку штодзень штосьці балела. То рука, то нага, то галава, то жывот. І яго зноў сталі шкадаваць.

Пасля заканчэння пачатковай школы пайшоў вучыцца ў Бельск.

Мацярынская ласка выказвалася не так часта, бо раз ці два ў тыдзень грашыма або чымсці з ежы, аднятай ад сваіх губ. Гэта ўжо было Дзімку штораз менш адчувальным.

— Хто ж гэта бачыў, — маўляў, — ва ўсім інтэрнаце толькі я адзін быў Дзімітр. Слава богу яшчэ адзін паявіўся балгар. Ва ўсёй Варшаве двух Дзімітраў. Ды што таму другому, ён балгар.

А мне... Ох, бацькі! Прыдумалі... жыццё папсавалі. Паспрабуй жыві, калі ты Дзімітры.

*

У адзін прыгожы дзень, які мог натхніць паэта за адным замахам напісаць паэму, Дзімітры, прачытаўшы газету, усю раніцу ляжаў у ложку і думаў.

Раптам твар праяснеў. Радасна падскочыў на ложку і ўрачыстым тонам аб'явіў:

— Я ўжо Дзімітрам не буду. Буду Мечыслаў. І з дзіцячым задорам паўтарыў: — Мечыслаў, Метэк, Мецюня, тра-ля-ля-ля, Меля. Мечыслаў, Меця траля. Мечыслаў. Меця тра-ля-ля-ля-ля...

— Што на яго найшло? — запытаў я.

— Нічога не разумею, — адказаў Валодзя.

Дзімітры, які ўжо ў марах стаў Меткам, як шалёны выліваў сваю радасць. Калі супакоіўся, Валодзя яго запытаў:

— Як гэта?

Хітра засмяяўся ўжо не Дзімітры, але яшчэ не Мечыслаў.

Я ўспомніў, што ў газетах на днях пісалася аб новых паляпшэннях пры змене імён і прозвішчаў і не чакаючы адказу ад Дзімітра, як натхнёны, крыкнуў: — Хрысціны!

— Хрысціны! — падхапіў Валодзя.

— Хрысціны! — за намі крычаў Дзімітры. — Хрысціны — тра-ля-ля-ля-ля, хрысціны тра-ля-ля-ля-ля. Хрысціны — ха-ха-ха-ха-ха...

Закончыўшы рагатаць, Дзімітры прамовіў:

— Здарова гучыць, хлопцы, хрысціны. Здаецца я толькі сёння нарадзіўся. І сапраўды, я сёння нарадзіўся. Так лёгка на душы. Хрысціны, — задумаўся.

— Яны дадуць мне новае жыццё.

Дзімітры яшчэ лёг на некалькі мінут.

— Валодзя, — гавару я, — свет яшчэ не бачыў такога здарэння. У нас ёсць хлопчык.

Валодзя ледзь стрымаўся ад смеху. Зірнуў на хлопчыка, які, раскінуўшыся, ляжаў на сваім ложку. Агромністы жывоцік быў крыху прыплюснуты і расплыўся амаль на ўсю шырыню ложка.

— Ці ж не радасна табе сёння, глянь які прыгажунчык, — працягваў я, — відавочна буслы яго прынеслі.

— Э, такіх буслы не носяць. А ты чытаў казку «Гарошак?». Той гарошак на вачах рос. І наш хлопчык бы той гарошак на вачах вырас, толькі хрысціны спраўляць яшчэ будзем, а ён ужо велізарны. Ужо мы ад смеху стрымацца не змаглі. Пакой наш напоўніўся смехам.

Хлопчык незадаволена паварушыўся.

(Працяг на стар. 4)

На здымку: крочыць буд учыня Старога Беразова.

Фота А. Карпюк

ДА НАСТАЎНІКАЎ

ШКОЛЬНЫЯ ШТУЧНАСЦІ

Тое, што дзеці вельмі многа гавораць, усе мы ведаем і не дзівуем. Якісьці вучоны падлічыў, што чалавек у сваім жыцці найбольш гаворыць ва ўзросце ад трох да шасці год. Трохгадовае дзіця пачынае больш - менш нармальна гаварыць і вельмі моцна цікавіцца светам. Нярэдка даводзіць яно бацькоў да злосці, бо безустанку ўсё пытаецца іх: што гэта, як гэта называецца?

Сямігадовае дзіця ўжо ведае патрэбны яму запас слоў. Яно ўжо вырастае з, так званага, узросту пытанняў.

У вёсках Дуброўшчыны ці Сакольшчыны альбо Бельшчыны гаворацъ пабеларуску. Тут беларуская мова ўсім родная, незалежна ад таго, ці хто лічыць сябе беларусам, ці не. Сямігадовае дзіця мае запас беларускіх слоў такога ці іншага дыялекту гэтай мовы. З такім «беларускім запасам» ідзе яно вучыцца ў першы клас польскай школы.

Сакольскі настаўнік гаворыць да яго па-польску.

Кіраўнік школы ў Сакалдзе, Мар'ян Трушкоўскі, кажа:

— Першакласнікі цэлымі месяцамі не адзываюцца, бо яны часта не разумеюць пытанняў настаўніка.

Настаўнік Трушкоўскі пераканаўся, што дзеці найхутчэй і найляпей пазнаюць польскую мову, калі тлумачыцца ім па-беларуску сэнс польскіх слоў.

Першыя месяцы ў школе, гэта вялікае перажыванне для дзіцяці. Вядома, яно не прызвычаенае да пунктуальнасці, дысцыпліны і суровага ладу. Яго перажыванні паглыбляе яшчэ мала зразумелая яму польская мова школы. Кожны настаўнік ведае, што не можна адразу «насядаць» на дзіця за яго тыпова хатнюю непунктуальнасць ды непаваротлівасць. Настаўніку залежыць на тым, каб знікла ў дзіцячай душы адчуванне чужасці да школы і спазматычны страх, бо гэта моцна перашкаджае ў правідловым, разумным выхаванні яго. Таму беларуская мова ў вуснах настаўніка можа адыграць не абы-якую выхаваўчую ролю.

Добра разумеюць гэта многія настаўнікі, як Мар'ян Філановіч у Паўночным Востраве ці Ёзік Субета ў Гуранах. Яны па-беларуску знаёмяць дзяцей са школай і з мудрасцямі першакласай навукі; гавораць да дзяцей так, як іх бацькі ў гуранаўскіх, астраўскіх ці шудзялаўскіх хатах. Дзякуючы такому падыходу дзеці адразу разумеюць, чаго хоча ад іх настаўнік і, што трэба рабіць, каб добра вучыцца і стаць добрым вучнем.

На жаль, большасць настаўнікаў не робіць так — хаця ўсе педагагічныя аўтарытэты на чале з прафесарам Сухадольскім моцна падкрэсліваюць у сваіх кніжках для настаўнікаў, што з вучнем наймалодшых класаў, асабліва першых класаў, трэба гаварыць на найбольш зразумелай яму мове ці дыялекце данай мовы.

Дарэчы, ідэя навучання на найбольш зразумелай вучню роднай мове з'явілася вельмі даўно і дала яна пачатак арганізацыі ў Еўропе нацыянальных школ: французскіх, італьянскіх нямецкіх, чэшскіх, польскіх, венгерскіх і т.п. Раней навучалі толькі па-лацінску і па-грэчаску. Стварэнне нацыянальных школаў дазволіла ляпей навучаць і пашыраць адукацыю ў простым народзе. Быў гэта велізарны зрух у развіцці сучаснай асветы.

Ясная рэч, што ў дуброўскіх ці сакольскіх першых-другіх класах польская мова даволі блізкая вучню, але не зусім зразумелая яна. Таму паўстае мур паміж настаўнікам і збянтэжаным малалетнім класам. У гэтым месцы нельга не згадз'цца з думкай дасведчанага старога гарадоцкага настаўніка Мікалая Лебядзінскага, які лічыць, што навучанне ў малодшых класах павінна адбывацца перад усім, на беларускай мове з паступовым пераходам да навучання на польскай мове.

У нашых абставінах жыццёвую перспектыву можа даць толькі польская школа, але яе вынікі будуць найлепшымі тады, калі гэта школа будзе памагаць дзецям перамагаць моўныя перашкоды — калі сэнс польскіх слоў будуць тлумачыць ім не толькі паўпісьменныя маці і бацькі ў вечаровай кухні, але і настаўнікі ў школах. Прытым, навучанне на беларускай мове мае вялікае выхаваўчае значэнне, бо не калечыць маладыя ўражлівыя душы пачуццём фальшывага, надуманага сораму, за сваё «простае» паходжанне, што знаходзіць свой выразна адмоўны адбітак у эмацыянальным абліччы цяперашніх вёсак над Бобраю і Бярозаўкаю, над Супраслю і Нарваю.

Аб'ектыўныя інтарэсы выхавання дзіцяці і яго добрай навукі патрабуюць **поўнай рэалізацыі** пастулатаў вучоных-педагогаў і ўказанняў вярхоўных асветных уладаў, якія ў метадычных распрацоўках рэкамендуюць праводзіць першапачатковае навучанне на найбольш зразумелай дзецям мове з адначасовым тлумачэннем польскіх літаратурных слоў і тэрміналогіі. **Ва ўмовах усходнебеластоцкіх школаў ад Бобры па Буг лічу, проста, неабходным рэалізацыю гэтых рэкамендацый, прынамсі, да другога класа.** Такія магчымасці ёсць; яны вынікаюць з той простай прычыны, што пераважная большасць настаўнікаў паходзіць з мясцовых аколіц, узгадавалася ў беларускай мове. Асабліва датычыць гэта Дуброўшчыны, Сакольшчыны і ўсходняй паловы Беластоцкага павета, дзе мясцовыя дыялекты вельмі блізкія да беларускай літаратурнай мовы. А Бельшчына і Гайнаўшчына аж кішыць ад выпускнікоў мясцовых сярэдніх беларускіх школ.

На рэальнасць такога выйсця паказваюць практыкі Трушкоўскага, Філановіча ці Субеты.

САКРАТ ЯНОВІЧ

ХРЫСЦІНЫ

(Працяг са стар. 3)

— Ціха, ша, — сказаў Валодзя прыкладаючы палец да вуснаў, — няхай спіць. А гэтае здарэнне з нашым хлопчыкам яшчэ лепшае, чым у той казцы. Хлопчык нарадзіўся не з гарошка, а так сабе з нічога.

— Сапраўды незвычайны выпадак у сусветнай медыцыне. Я табе скажу, Валодзя, у цуды я не верыў ніколі. А цяпер мушу верыць. Усё на вачах адбылося.

Наш хлопчык хуценька падняўся.

— Трэба ісці ў Аддзел унутраных спраў, — сказаў звяртаючыся да нас.

— Бач, як хуценька ўстаў, — гаварыў я Валодзю. — Ніякай апекі не патрабуе. Слаўны хлопчык. Куды гарошка закасаваў.

*

Хлопчык, пакуль што без імя, вярнуўся з Аддзела ўнутраных спраў моцна незадаволены.

— Гэта якія бюракраты, каб на іх халера. Сказалі, што гэта трэба афармляць у месцы пастаяннага пражывання. А я ж тут, у Варшаве прыпісаны толькі часова.

З гэтага часу былы Дзімітр быў ужо для нас хлопчыкам, ну, проста хлопчыкам без імя.

— Хлопчык, куды пойдзем, хлопчык пазыч мне кнігу, ідзі запытай хлопчыка, быў у кіно з хлопчыкам і г.д. — гаварылі мы.

Праз некалькі дзён ён з'ездзіў у Беласток. Злажыў усе патрэбныя дакументы.

Прайшло некалькі тыдняў і яго зноў вызвалі.

Вярнуўся задаволены і з гонарам падсунуў нам новенькі пашпарт, у якім стаяла на месцы Дзімітр — Мечыслаў.

Згодна са старымі звычаямі рыхтаваліся хрысціны.

Хрысціны былі слаўныя. Кумой аб'явілі дзяўчыну, да якой Метэк адносіўся неабыякава. Дарэчы, яна і выбрала яму гэтае імя і песціла ім пачуцці збунтаванага Дзімітра.

— Бачыце, што за хлопчык, — жартавалі, — да кумы заляцаецца.

— І гарэлку ўжо п'е.

— А як здарава, нават не скрывіцца.

Незвычайныя былі хрысціны!

Было шмат тостаў.

Валодзя нават падвыпіўшы зацягнуў народную хаўтурскую песню. Хто яго ведае, зблытаў ці спецыяльна гэта. Я таксама ўстаў і кажу:

— Хрысціны — гэта вельмі важны дзень у жыцці чалавека, асабліва, калі другі раз нарадзіўся, ну, а што сённяшнія незвычайныя, нябачаныя дагэтуль нідзе хрысціны вельмі мне падабаюцца, прапаную чарку за тое, каб трэці раз нарадзіўся. З гэтай прычыны кульнуць было б варта.

Тры і чацвёрты

Тры гады працы мае за сабой Ваяводскае прадпрыемства артыстычных мерапрыемстваў, папулярная «Эстрада». Дзякуючы гэтаму прадпрыемству Беласточчына за тры гады яго існавання гасціла на сваёй зямлі і на сваіх сцэнах многа розных добрых калектываў і многа слаўных артыстаў.

Былі мерапрыемствы, якія адбываліся ў Беластоку, але дзякуючы перад усім «Грамадзе» людзі з тэрэну былі вельмі частымі на іх гасцьмі.

Многа мерапрыемстваў адбывалася ў паветах і нават у глыбейшым тэрэне, дзе былі хоць мінімальныя ўмовы для выступленняў артыстаў. У розных месцах па-рознаму выступленні прымаюцца. Дырэктар прадпрыемства Варанецкі сказаў мне, што, напр., у Бельску заўсёды ёсць многа ахвотных, а ў Гайнаўцы зацікаўленне кульгае.

У кожным выпадку калектывы ці людзі, якія праз «Эстраду» прыязджаюць, маюць славу добрых, або выдатных. Усе яны прадстаўляюць праграмы высокага класа.

Каб не занудзіваць чытача, я назаву пару слаў найбольш вядомых, якія былі на Беласточчыне: Слава Пшыбыльска, Ганка Бяліцкая, Ежы Аферскі — солтыс Кердзёлэк, Мечыслаў Вайніцкі, Багдан Лазука, Тамара Мянсарава. Калектывы: оперы з Гдыні, Любліна, Шчэціна, загранічныя, якіх было 13, м. інш. беларускі калектыў Цітовіча. Былі нават артысты з Кітая і Цэйлона.

Актыўнай «Эстрадзе» жадаем, каб забаўляла нас у наступныя гады.

(вл)

Непадзездаўская ТРЫБУНА

(Працяг са стар. 1

магло б быць, каб іструктар і актыў сістэматычна даязджалі на гурткі, аднак гэта хіба не прынесла б вялікай карысці. Зараз з гуртком у асноўным маем клопаты, якія так мала супольнага маюць з працай. Хіба і штатным працаўнікам і для актыву надалей дзве адвечныя і асноўныя праблемы, якія стаяць на прыгнятаючай большасці сходаў: выбары праўлення і аплачванне членскіх узносаў.

З арганізацыйнымі непарадкамі ў гуртках вяжацца немагчымасць вядзення акрэсленай працы.

Заўсёды можна сустрэць такое становішча ў гуртках, што ў спісах маем каля 40 асоб, а ў сапраўднасці засталося 3—4 члены.

Спробы праверкі не даюць ніякіх вынікаў. Не паспее ад'ехаць з гуртка наш прадстаўнік, а ўжо трэба праводзіць новую праверку і выбары.

Гэта вынікае з таго, што ў гуртках БГКТ ёсць у асноўным моладзь, якая не заседжваецца на месцы. Практычна прымаем у нашыя рады менш членаў, чым іх адыходзіць з гурткоў.

Тое, што мы да гэтага часу называем працай з гуртком, агранічваецца да вельмі вузкага кола насельніцтва вёскі. Калі яшчэ ўлічыць беспраблемнасць працы з гуртком, тады зусім лагічны будзе вывад, што дзеля такой працы няма патрэбы ўтрымоўваць штатных працаўнікоў у аддзелах.

Сказанае вышэй не абвяргае самога факта працы акрэсленых гурткоў. Ёсць гурткі, якія працуюць і маюць значныя дасягненні.

Толькі гэтага нельга поўнасцю прыпісваць як заслугі праўлення аддзела і штатных працаўнікоў.

Гэта ўсё адбываецца дзякуючы таму, што на месцы знаходзяцца людзі, грамадскія дзеячы, якія падтрымоўваюць і дапамагаюць захаваць ініцыятыву насельніцтва, пераважна моладзі.

Толькі дзякуючы ім вядзецца акрэсленая праца ў некаторых гуртках. Выдаецца, што больш апраўданым было б знайсці такую канцэпцыю дзейнасці, каб наша праца, якую мы будзем весці, не агранічвалася да вузкага кола членаў таварыства. Нам неабходна весці працу з усім насельніцтвам. Зараз мы ўжо выраслі з разумення, што нашай дзейнасцю зможам запоўніць усе праблемы ў галіне культуры. Такое амбітнае і неапраўданае разуменне ролі таварыства ў культурным жыцці паўднёва-ўсходняй Беласточчыны не прынесла ніякай карысці, і дагэтуль у некаторых выпадках служыць для тых устаноў і дзеячоў, якія адказваюць і займаюцца культурай. Ведаем і разумеем, што поўная адказнасць за культурнае развіццё беларускай нацыянальнай меншасці з улікам яе спецыфікі спадае на адміністрацыйныя ўстановы, што кожная тут арганізацыя, якая дзейнічае, мае абавязак навязаць да гэтай спецыфікі, чаго ў сапраўднасці амаль не сустракаецца.

Пад развагу

І з гэтага ўжо для таварыства вынікае важнае заданне. Трэба не толькі пагадзіцца, але і ўзяць на сябе ўдзячную ролю дарадчыка, спецыялізаванага кансультанта ў галіне беларускай праблематыкі і актыўнага дапаможніка тым установам і арганізацыям, якія дзейнічаюць на нашай тэрыторыі. А такое заданне будзе нам пад сілу, пакуль вырашыцца справа падбору і згуртавання кадраў пры ГП БГКТ у Беластоку.

Ужо зараз у ГП ёсць толькі заданняў, што ўсё рвецца, часта завальваецца, або пры колькасным выкананні замала звяртаецца ўвагі на якасць. Гэта будзе зразумела тым, хто ведае, што ў ГП доўгі час адзіным аператыўным штатным працаўніком быў сакратар.

Аднак на тое, колькі асоб працуе ў ГП, ніхто не звяртае ўвагі і правільна, кожны звяртае ўвагу на тое, як робіцца і што ГП павінна рабіць значна лепш.

З мэтай паправіць працу нашай арганізацыі падаю пад развагу канцэпцыю новай арганізацыйнай структуры.

1. Адмовіцца ад арганізавання і ўтрымоўвання гурткоў, адмовіцца ад працы з гуртком і перайсці на працу з насельніцтвам. Гэта ўзбагаціць нашую праграму дзейнасці, прыдасць акрэслены змест нашай працы і значэнне.

У гэтым выпадку адпадзе значная колькасць зусім неактыўных і «мёртвых» гурткоў.

2. Абаперціся на тых гуртках, якія да гэтага часу дабіліся ў сваёй працы значных поспехаў і стварыць беларускія культурныя пункты, якія былі б прадаўжальнікамі працы гурткоў.

3. Аказваць беларускім культурным пунктам сістэматычную і ўсебаковую дапамогу з боку ГП БГКТ. Пры ўмове частку працы выконваў бы мясцовы актыў, частку працаўнікі і актыў ГП, гэтыя пункты маглі б служыць прыкладам добрай, саліднай і канкрэтнай працы. Такі прыклад культурнага жыцця хіба дзейнічаў бы на іншыя суседнія вёскі і заахвочваў бы.

4. У сувязі з тым, што дагэтуляшняя пагоня за душамі не прыносіць ніякай карысці, БГКТ павінна быць арганізацыяй такога тыпу, каб згуртаваць толькі тых людзей, якія сваёй працай маглі б апраўдаць прыналежнасць да яе.

5. Калі б не магчымым было стварыць гурткі членаў БГКТ у акрэсленых мясцовасцях, можна было б стварыць гурткі ў грамадах, а калі б гэта было немагчымым, можна было б арганізаваць семінары некалькі разоў у год у аддзелах ці ў ГП. Пры гэтым можна было б стварыць некалькі секцый паводле праблем зацікаўлення. Такія семінары належна падрыхтаваныя маглі б адыграць важную ролю ў дзейнасці членаў БГКТ сярод насельніцтва.

Прыкладам секцый ёсць існуючыя зараз пры ГП літаратурна - мастацкае аб'яднанне «Белавежа» і навуковы гурток.

6. Захаваць аддзелы і праўленні аддзелаў, якія аналізавалі б патрэбу свайго павета і накіроўвалі б працу ГП.

7. Для поўнай арганізацыі ўсіх заданняў ГП павінна забяспечыцца спецыялізаванымі кадрамі.

Такім чынам захаваем усе выпрацаваныя намі напрамкі дзейнасці з карысцю для іх. Гэта дазволіць не толькі якасна павысіць усе нашыя мерапрыемствы, але і колькасць. Адначасова заахвоціць да працы шэраг актывістаў, якіх дагэтуль адпіхала беспраблемнасць у працы з гурткамі.

У гэтым артыкуле не былі закранутыя такія напрамкі дзейнасці, якія выключна звязаныя з працай актыву ГП, саюза ГП і нашых супрацоўнікаў і працаўнікоў ГП.

Гэтыя напрамкі не выклікаюць засцярог. Трэба толькі падумаць аб узмацненні іх. У асноўным большую ўвагу звярнуць на выдавецкую дзейнасць і прапагандовыя матэрыялы.

МІКОЛА ЛОБАЧ

ЗОРКА
ДАЛАТАК «НІВЫ» ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ
№ 49 (358) 6 снежня 1964 г.

ДА ЧАГО ЗДОЛЬНЫ ЧАЛАВЕК

Аднойчы за Васем пагнаўся злы сабака. Вася кінуўся ўцякаць. І раптам дарогу перагарадзіла яму шырокая канава. Вася, не затрымліваючыся, пераскочыў яе. Сабака дабег да канавы, спыніўся, пастаяў і павярнуў назад. Відаць, падумаў, што не пераскочыць яе.

Выпадкова гэта бачыў школьны спартыўны суддзя Кастусь. Ён памераў рулеткай шырыню канавы і сказаў:

— Рэкорд школы! Малайчына, Вася! Патрэнеруешся яшчэ і паб'еш рэкорд павета.

Але рэкардсмена з Васі не выйшла. Аказваецца, чалавек мае вялікі патэнцыяльны запас энергіі, які праяўляецца толькі тады, калі чалавек знаходзіцца ў асаблівым душэўным стане.

РАНІШНЯЯ ГІМНАСТЫКА

Паднімі палку. Пераступі палку. Павярніся направа, павярніся налева

Нахіліся ў адзін бок, а потым у другі.

Паднімай палку ўсё вышэй і вышэй. Пераскокні праз палку.

Адрас рэдакцыі: Białystok, ul. Wesołowskiego 1 „Zorka"

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

ПЕШАХОД

Пасажырам чалавек бывае да таго часу, пакуль едзе ў аўтобусе. Але як толькі ён пад'язджае да свайго прыпынку і саскаквае з падножкі, ён ужо не пасажыр.

Мы з мамай выйшлі з аўтобуса і хацелі перайсці на другі бок вуліцы. І раптам нейчы моцны голас сказаў:

— Пешаходы, не забывайце аб правілах перахода вуліцы!

Мне здалося, што гэтыя словы сказаў велікан — такі ў яго быў моцны голас. Я пачаў глядзець па баках і шукаць велікана.

Але замест велікана я ўбачыў машыну з двума гучнагаварыцелямі на даху.

Мама пацягнула мяне за руку і сказала:

— Хадзі! Усе пешаходы пайшлі!

Тады я пачаў шукаць пешаходаў. Я думаў, што пешаходы — гэта такія скараходы, што ходзяць хутчэй за аўтобусы. Але пешаходаў не было відаць, усе ішлі звычайным крокам.

І раптам машына сказала:

— Пешаходы, заканчвайце пераход. Прапусціце транспарт.

Усе спыніліся. І мы з мамай таксама.

— Дзе пешаходы? — запытаўся я.

— Ты сам пешаход, — адказала мама. — Усе, хто ходзіць пешшу, — пешаходы.

Мне было прыемна, што я не проста хлопчык, а пешаход, таму што слова «пешаход» падобнае да слова «скараход». А быць скараходам — гэта здорава! Нават лепш, чым пасажырам.

ГЛЯДАЧ

У тэатры лялек, лялькі не толькі зачыняюць вочы і гавораць «мама». Тут яны бегаюць, скачуць, размахваюць рукамі і гавораць чалавечым голасам. Нават лялькі-сабакі не толькі брэшуць, але і пытаюцца: «Як вы жывеце?»

У тэатры усіх, акрамя лялек, называюць гледачамі. Калі гавораць: «Добры дзень, дарагія гледачы!» — усе дзеці крычаць: «Добры дзень!»

Калі гавораць: «Дарагія гледачы, сядзіце ціха», усе на хвілінку зачыняюць раты і перастаюць званіць цумаркамі.

Ніхто дзецям не гаварыў, што яны гледачы. Усе здагадаліся самі. І я таксама.

Рыхтуемся да Навагодняй ёлкі

Спрэчка чараўнікоў

Байка ў адной дзеі.

Дзеючыя асобы:

Ягорка — камандзір карабля «Казка»
Ніна — штурман
Чараўнік — звычайны чалавек
Сястрыца Адун (нуда)
Сястрыца Атонял (лянота)
Дамавік — злы чараўнік, ён жа паштальён, лесаруб і дворнік.
Снягурачка
Дзед Мароз

Занавес закрыты. Раптам чуецца моцны грукат, як гром. Святло на хвіліну гасне. А калі запальваецца, перад занавесам стаіць чалавек у звычайным адзенні. Ён малады і вясёлы, усміхаецца.

ЧАРАЎНІК. Вось і я! Праўда, маё з'яўленне не абышлося без шуму. Але паспрабуйце знайсці чараўніка, які згадзіўся б з'явіцца інакш. Э-гэ-гэ! Я бачу некаторыя з вас недаверліва ўсміхаюцца. Не верыце, што я сапраўды Чараўнік? Клянуся чароўнай палачкай! Вы не разумееце, чаму я ў звычайным адзенні? Але ж цяпер чараўнікі разгульваюць сярод нас у звычайных пінжаках. Тс-с-с... Я чакаю на аднаго хлопчыка, якому вельмі спатрэбіцца мая дапамога. (Глядзіць на гадзіннік). Ён заўсёды спазняецца, а я спяшаюся! Ага. Я маю чароўную палачку. (Нешта шэпча, узмахвае палачкай).

Музыка. Перад занавесам выбягае, запыхаўшыся, Ягорка.

ЯГОРКА. Нічога не разумею! Хацеў глядзець здымкі каля кіно. А ногі раптам самі сюды пабеглі! (Заўважыў Чараўніка і што той смяецца). — Гэта вы з мяне смяецеся?

ЧАРАЎНІК: Не злуйся, Ягорка.

ЯГОРКА. (Здзіўлена). А вы мяне ведаеце?

ЧАРАЎНІК. Камандзіра і галоўнага канструктара карабля ўсе ведаюць!

ЯГОРКА. А хто вы такі?

ЧАРАЎНІК. Чараўнік.

ЯГОРКА. Ча-раў-нік? А што вы ўмееце рабіць? Можаце зрабіць так, каб тут з'явіліся, напрыклад...

ЧАРАЎНІК. Хто, напрыклад?

ЯГОРКА. Ніна, напрыклад.

ЧАРАЎНІК: Штурман хуткаснага карабля? Калі ласка.

Чараўнік узмахвае палачкай, нешта шэпча. Выбягае Ніна.

ЯГОРКА. Ніна! Куды ты?

НІНА. Ой! Ногі самі нясуць. Убачымся на караблі! (Выбягае).

ЯГОРКА. Вось здорава! Дзе б купіць чароўную палачку?

ЧАРАЎНІК. Яна не прадаецца. Ідзі ў лес. Сваімі рукамі зрубі дрэва, ачысці ад галін і стругай да тае пары, пакуль не атрымаецца вось такая тонкая палачка.

ЯГОРКА. Абстругаць цэлае дрэва? Яшчэ чаго! Цяжка...

ЧАРАЎНІК. Не хочаш, каб я табе дапамог?

ЯГОРКА. Вось каб наш хуткасны карабель... (Спахапіўшыся). Але што я? Гэта ж таямніца! Да пабачэння, я вельмі спяшаюся! (Выбягае).

І. Гурскі

АЎЧАРКА

(частка II)

Дзеці падсілкаваліся (Міхась пачаставаў іх коржыкамі) дый зноў разбрыліся на пошукі жалудоў.

Праз некаторы час, прайшоўшы балота, вучні выйшлі на граду. Там скрозь раслі дубы. Хутка ўсе напоўнілі свае кошыкі жалудамі.

Павеяў вецер, данёс пах дыму.

«Што б гэта магло быць? — падумаў сам сабе Міхась. — Няўжо дзе людзі расклалі агонь. Зусім не дрэнна было б пасядзець каля кастра!»

— Міхасёк! Бачыш, зямлянка...

— Зойдзем, агледзім.

Альфа ўжо добра нагулялася па лесе і цяпер падбегла да гаспадара. У аўчаркі раптоўна ўстала дыбкі поўсць; Альфа забурчала.

— Чаго ты? — пагладзіў яе Міхась. — Спалохалася лясной будовы, а тут жа людзі жылі. Пайшлі!

І Міхась смела зайшоў у паўразбураную зямлянку, пакінуўшы адчыненымі дзверы.

Раптам пачуўся стрэл, а потым Міхась не сваім голасам закрычаў:

— Альфа, барані!

Апшчаціненая Альфа з апшчэранымі зубамі кінулася ў зямлянку. Чулася валтузня, злоснае гырканне аўчаркі, дзікі чалавечы крык. З зямлянкі выпаўз Міхась, увесь у зямлі, акрываўлены, з рэвальверам у руцэ.

— Што здарылася? — падбегшы, спытаўся разгублены настаўнік. У чым справа? Хто цябе?..

Збегліся вучні, яны напалоханымі вачыма глядзелі на Міхася. Наташка скінула з сябе хусцінку і пачала перавязваць хлапцу руку.

—Альфа, вядзі сюды! — скамандаваў Міхась.

З зямлянкі выпаўз з аўчаркай на спіне чалавек у падранай гімнасцёрцы ахоўнага колеру і гэткіх жа штанах, у ботах з высокімі заднікамі. Ён енчыў, курчыўся, крывіўся, нарэшце вымавіў:

— Загрызе, ваўкалыга!

— Альфа, пусці! — сказаў Міхась

Аўчарка не адразу разявіла зяпу, паказаўшы белыя клыкі.

— А-ай! — прастагнаў незнаёмы

— Гэта ён страляў? — звяртаючыся да Міхася, спытаўся настаўнік.

— Ён, — кіўнуў галавою Міхась. — Каб не Альфа, быў бы мне канец... Ну і здаровы ж, чорт!

— Звязаць яму рукі, — распарадзіўся настаўнік. — Ды хто ж гэтак вяжа? Рукі назад!

Незнаёмы са звязанымі назад рукамі стаяў перад дзецьмі на каленях, з асцярогаю паглядаючы на аўчарку.

— Вы хто? — спытаўся настаўнік.

Незнаёмы маўчаў.

— Адкуль будзеце? — дапытваўся настаўнік.

Адказу не было.

— Гэта, пэўна, той, якога некалькі дзён шукаюць, — звяртаючыся да дзяцей, сказаў настаўнік. — Ніколі не думаў, што ён сюды забрыдзе. Няйначай, ведае дарогі... — Міхась перадаў настаўніку адабраны ў незнаёмага браўнінг замежнага паходжання.

— Устаць, — звяртаючыся да затрыманага, сказаў настаўнік.

— Не магу паднядца, — муляўся незнаёмы.

— Альфа, дапамажы ўстаць! — скамандаваў Міхась.

Аўчарка скокнула да незнаёмага.

Той хуценька ўсхапіўся і сігануў убок. Дзеці голасна засмяяліся.

Настаўнік з вучнямі павялі затрыманага ў вёску. Міхась з аўчаркай не адыходзіўся далёка. Па дарозе дзеці жвава абмяркоўвалі, хто мог быць незнаёмы, і прыйшлі да думкі, што ён няйначай дыверсант. Міхась у вачах таварышаў стаў героем.

Позна вярталіся ўзбуджаныя вучні дахаты. Кожны з іх хутчэй хацеў падзяліцца з дамашнімі пра здарэнне ў лесе.

Ільля Гурскі

ЧАРАЎНІК. Чужыя таямніцы трэба шанаваць. Але непатрэбна Ягорка адмовіўся ад маёй дапамогі. Магчыма, што я яму яшчэ спатрэблюся! (Выходзіць).

Занавес адчыняецца. На сцэне зімовы сад. У глыбіні вялікая ракета-карабель Ягоркі і Ніны. На сцяне шыльда: «Уваход забаронены. Сакрэт». На ракеце надпіс «Казка». Ніна ўжо чакае Ягорку.

Убягае Ягорка.

НІНА. Спазняецца, камандзір... Сорамна.

ЯГОРКА. Спыніць работу! Да першай спробы падрыхтавацца!

НІНА. Ёсць падрыхтавацца!

ЯГОРКА. Адзець шлёмы!

НІНА. Яны ж з паперы... Холадна!

ЯГОРКА (салідна). У космасе халадней будзе.

НІНА. Ёсць адзець шлёмы!

Скінуўшы цёплыя шапкі, адзяваюць серабрыстыя шлёмы касманаўтаў.

ЯГОРКА. Здаць рапарт!

НІНА. Дакладвае штурман карабля! «Казка» гатова ў палёт!

ЯГОРКА. Уяўляеш? Наш карабель імчыць на поўным ходзе! Свішча вецер...

НІНА. Мільгаюць зоркі! Спераду Месяц!

ЯГОРКА. Ляцім далей! Напрамак палёту — Марс!

З-за кустоў з'яўляецца Паштальён.

НІНА. Спераду метэарыт! Магчыма сутыкненне.

ЯГОРКА. Правіл вулічнага руху не ведае. Абыходжу злева!

НІНА. Правільна.

ПАШТАЛЬЁН (смяецца). Хе-хе-хе-с... Цікавую гульню выдумалі.

ЯГОРКА. Якую гульню? Адкуль вы ўзяліся.

ПАШТАЛЬЁН. Я Паштальён. Прыміце тэлеграму. (Ягорка распісваецца і засоўвае тэлеграму ў кішэню.) Гуляйце, гуляйце, я вам перашкаджаць не буду. (Выходзіць).

ЯГОРКА. Штурман! Дзе знаходзіцца наш карабель?

НІНА. Ягорка... А раптам у тэлеграме што-небудзь пільнае?

ЯГОРКА (разглядае тэлеграму) «Пільная. Снягурачцы». Стары нешта наблытаў! Трэба яго дагнаць! Бяжым.

Дзеці выбягаюць. Зноў з'яўляецца Паштальён. Яго згорбленая постаць нечакана распрастоўваецца.

ПАШТАЛЬЁН. Хе-хе-хе! Даганяйце, мяне, даганяйце. А я тут. Уласнай асобай! Калісьці і я еў не горш за другіх, і спаў, колькі хацеў. Мае свае ўладанні: дамы са скрыпучымі палавіцамі, кладоўкі з шэрымі мышамі, падстрэшшы з вугламі за цёплымі печамі. І чын меў добры — Дамавік. А цяпер мяне выгналі. Гэта мяне, чараўніка з двухсотгадовым стажам! Давялося стаць паштальёнам... Але я ў даўгу не застануся! Шашу заклінанне, пераблытаю пісьмы і ўжо людзям непрыемнасці, а мне задавальненне! Людзі ругаюцца, а я смяюся! (Знікае).

Убягаюць Ягорка і Ніна

НІНА. Не дагналі. Што рабіць? Дзе знайсці Снягурачку?

ЯГОРКА. Вось каб я быў чараўніком...

З глыбіні сада з'яўляецца Чараўнік.

ЧАРАЎНІК. Вельмі цешуся, што ты ўспомніў аба мне. Снягурачку зараз знойдзем. (Узмахвае чароўнай палачкай).

Зайграла музыка. У тую ж хвіліну выбягае Снягурачка.

ЧАРАЎНІК. Дзень добры, Снягурачка.

СНЯГУРАЧКА (здзіўлена). Добры дзень.

ЯГОРКА. Табе тэлеграма!

НІНА. Пільная.

СНЯГУРАЧКА. Ой, дайце, калі ласка (чытае). «Меў аварыю ў раёне Снежнага лесу, вяртайся. Дзядуля Мароз». Ой! (Закрывае твар рукамі). Трэба ж было мне пакідаць яго самога.

ЯГОРКА. Дзе гэты Снежны лес?

НІНА. Далёка?

СНЯГУРАЧКА. Далёка! Што ж цяпер рабіць?

ЧАРАЎНІК. Вельмі проста. (Узмахвае палачкай над хуткасным караблём). Камандзіра, штурмана і Снягурачку прашу заняць месцы.

ЯГОРКА. Але ж наш карабель з паперы.

ЧАРАЎНІК. Быў з паперы!

НІНА. Ой, сапраўды!

ЯГОРКА. Значыць, на ім можна ляцець?

ЧАРАЎНІК. Вядома.

ЯГОРКА. Усім заняць месцы!

Ніна, Ягорка і Снягурачка займаюць месцы.

ЧАРАЎНІК (падняўшы чароўную палачку). Увага!

ЯГОРКА. «Казка» да палёту гатова!

НІНА. Курс — Снежны лес!

ЧАРАЎНІК (рэзка апускае палачку). Наперад.

Грае музыка. «Казка» паволі рухаецца. Апускаецца занавес. Перад занавесам з'яўляецца Дамавік усё яшчэ ў форме паштальёна. Насустрач яму ідзе Чараўнік.

ДАМАВІК (прыслухоўваючыся) Так-с... Значыць, паляцелі?

ЧАРАЎНІК. Ну і што?

ДАМАВІК. І вы, даражэнькі, думаеце, што мяне абхітрылі? Злога чараўніка з двухсотгадовым стажам? Іду ў заклад, што будзе па-мойму.

ЧАРАЎНІК. Хочаце залажыцца?

ДАМАВІК. Пэўна. Я сцвярджаю, што з вашай выдумкі нічога не будзе. Дзед Мароз і Снягурачка не будуць прысутнічаць на дні нараджэння Новага года, а ўсе навагоднія ёлкі зробяцца сухімі палкамі.

ЧАРАЎНІК. На што закладаемся?

ДАМАВІК. Калі я прайграю, пераўтвару вас у што захачу. І наадварот. Баіцеся?

ЧАРАЎНІК. Згодзен.

ДАМАВІК. Хі-хі-хі! Цудоўна!

ЧАРАЎНІК. Заклад дык заклад!

Разыходзяцца ў розныя бакі. Занавес адчыняецца. Снежны лес. Чуваць гул матораў. Ён усё бліжэй. Паступова сціхае. З-за кустоў з'яўляюцца Ягорка, Ніна і Снягурачка.

(Працяг у наступным нумары. У байцы расказваецца аб тым, як Ягорка, Ніна і Снягурачка знайшлі Дзеда Мароза і перамаглі злога Дамавіка).

Госця ў цёплых словах вітае дырэктар беларускага ліцэя М. Гайдук.

У бельскім ліцэі

У лістападзе г.г. наведаў Бельск эканамічны саветнік савецкага пасольства ў Варшаве Віталі Мартынаў. У суправаджэнні сакратароў Камітэта партыі і Прэзідыума ПРН тав. тав. Ю. Пяхоўскага і А. Гіншта, госць наведаў беларускі ліцэй. Тут вельмі цёпла быў сустрэты настаўнікамі і вучнямі. На прывітанне госця дырэктар М. Гайдук, між іншым, сказаў: «Нам вельмі прыемна адзначыць, што каля 40 выпускнікоў нашага ліцэя закончылі вузы Савецкага Саюза... Іменна яны ўмацоўвалі вялікую дружбу між нашай і савецкай моладдзю».

Затым тав. Мартынаў расказаў аб дасягненнях Савецкага Саюза. Вялікае зацікаўленне выклікалі раённыя бацькоўскія камітэты, якія каардынуюць працу камітэтаў пры паасобных школах.

Пасля гэтага адбылася сустрэча тав. Віталія Мартынава з актывам Бельска.

А. Карпюк
фота аўтара

ЛЕГЕНДЫ НАШАЙ ВЁСКІ

Прыпамінаем, што кожны з вас можа прыняць удзел у конкурсе пад загалоўкам «Легенды нашай вёскі», калі толькі захоча да 31.XII.1965 года запісаць у сваёй вёсцы і пераслаць у «Ніву» адну або некалькі такіх легендаў. Ніжэй друкуем легенды прысланыя нам Уладзімірам Грыгаруком вучнем Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Бельску Падляшскім.

ЗАЧАРАВАНАЯ РЭЧКА

Здарылася гэта тады, калі яшчэ ў Кленіках жыў пан, г.зн. у час панскага прыгону. Была ў гэтага пана дачка-прыгажуня, слаўная з прыгожасці на ўсю аколіцу. Каля сялібы пана працякала невялічкая рэчка. Дачка-прыгажуня вельмі любіла сядзець на беразе гэтай рэчкі. Вада ў ёй была чыстая як люстэрка. Прыгажуня часта ўглядалася на сваё адлюстраванне ў вадзе і захаплялася сабою. Але вось аднойчы дачка-прыгажуня загінула. На другі дзень мясцовыя сяляне вылавілі яе цела з рэчкі. У сям'і пана вялікае няшчасце. Маці прыгажуні не магла дараваць гэтай рэчцы, яна ў злосці закляла яе. Кінула ў чыстую ваду авечае руна кажучы: «Згінь рэчка! Не будзь цябе толькі гадоў, колькі ёсць валасоў воўны на авечым руне». Так і сталася. Рэчка прапала. На яе месцы паявілася дрыгва і балота паросшае лазой.

Прашло шмат часу. Супольнай калектыўнай працай сялян балоты былі заменены на сенажаці. Цяпер праходзіць у гэтым месцы меліярацыйны роў. Старыя людзі гавораць што закляцце пані здзейснілася. Вось гэты роў мае быць гэтай «зачараванай рэчкай».

*

ЗЕЛЯНЕЦ

Недалёка Кленікаў ёсць высокая гара. Як старэйшыя людзі гавораць, была тут калісьці царква. Людзі ў гэты час разбэсціліся як «фурманскі біч». Перасталі верыць у Бога. Бог вельмі разгневаўся. Упаў у такую злосць, што калі аднойнядзелі людзі сабраліся ў царкву папляткаваць (бо трэба ведаць, што людзі пачалі лічыць царкву за дом, у якім можна павесяліцца), царква раптам задрыжала, зямля расступілася. Царква разам з усімі людзьмі правалілася ў зямлю. На гэтым месцы стварылася толькі высокая горка «Зелянец» — як цяпер яе называюць. Гавораць, што ў святую нядзельку, калі ў царкве служба, можна, прылажыўшы вуха да гары, пачуць плач і ўмольныя малітвы. Гэта грэшнікі просяць прабачэння.

Калі я быў яшчэ зусім малым, часта хадзіў са сваімі равеснікамі на «Зелянец». Мы доўга прыслухоўваліся прылажыўшы вуха да зямлі. Аднак нічога пачуць не маглі. Бабка казала мне; «ты яшчэ за малы, падрасцеш, пачуеш».

Я нецярпліва чакаў таго дня, калі буду ўжо дарослым. Цяпер я ўжо амаль дарослы і можа пачуў бы гэтыя маленні, ды бяда вось у тым, што заўсёды забуду або не хапае часу пайсці на гару «Зелянец».

УЛАДЗІМІР ГРЫГАРУК
Кленікі

Была і няма

У памяшканні святліцы Плюцічах задумалі залажыць клуб-кавярню «Рух». Сюды заўсёды прыходзіць многа людзей на тэлевізар, які купілі жыхары вёскі пры фінансавай дапамозе ГРН у Страблі. Моладзь кожную нядзелю наладжвае тут танцавальныя вечарыны. У вёсцы ёсць гурток ЗМВ, а таксама даволі актыўны ЛьЗС.

Маючы так добрую грамадскую апору, бельскі аддзел «Рух» прыступіў да працы. Прывезлі ў Плюцічы патрэбнае абсталяванне. Але пасля нейкага часу... забралі. Чаму? Афіцыйна заявілі, што не маглі падшукаць прадаўца. І нашто было вазіцца і рабіць з сябе насмешку? Усё ж Страбля, якая мае горшыя ўмовы, калі ідзе аб людзей да працы, а прадаўца ў клубе «Рух» мае.

Здаецца, што мала клапаціліся арганізатары з «Руху». Трэба ж было супольна дзейнічаць з Павятовым праўленнем ЗМВ і ЛьЗС. Напэўна і прадавец знайшоўся б.

А.К.

Думайце пра дзяцей

Жанчына ў апошнім месяцы цяжарнасці выглядае вельмі дрэнна. Даследванне крыві паказала вялікае малакроўе. Жанчына здзіўляецца: чаму? Яна ж так многа ела, як кажуць, «за двое», ела тое, **на што мела ахвоту!** Жанчыны, асабліва на вёсцы, не ведаюць аб тым, што ў час цяжарнасці патрэбна **перад усім рацыянальная дыета.** Гэта не абазначае, што яна мусіць быць дарагой.

Трэба памятаць, што кроў у жанчыны ад першых месяцаў цяжарнасці падвяргаецца «разбаўленню». Арганізм адчувае недахоп жалеза. Жанчына дрэнна сябе адчувае. І аказваецца, што гэтай прычынаю з'яўляецца малакроўе — захворванне, якога асабліва ў гэты перыяд нельга ігнараваць.

Малакроўе ў арганізме маці мае агромны ўплыў на здароўе дзіцяці. Часта здараюцца выпадкі, што жанчыны хворыя малакроўем або заўчасна родзяць, або прадоўжваецца час родаў, сярод дзяцей таксама многія маюць усялякія хваробы звязаныя з сэрцам, з мозгам, дзеці ад хворай маці на малакроўе маюць таксама малакроўе, яны схільныя да рахіту і да інфекцыйных хвароб.

А прычынаю ўсяго таго з'яўляецца недахоп жалеза і вітамінаў у ежы маці. Тады жанчыны ідуць да лекара (на вёсцы вельмі рэдка) па лякарствы так званыя ўзмацняючыя і вітаміны. Часта бывае ўжо запозна. Трэба памятаць, перад усім маладым, што найлепшым лякарствам на малакроўе — гэта піць штодзень літр малака, есці тварог і «крывісты» чорны сальцэсон. І час ад часу пайсці да лекара на кантрольны візіт. Лозунг, які прапагуюць вашы бабулі «есці за дваіх і толькі тое, на што маеш ахвоту» замяніце на свой: «піць многа малака і есці многа вітамінаў». А на гэтым скарыстаеце і вы і вашы дзеці.

Шматбялковыя прадукты.

АКСІННЯ

(Працяг са стар. 2)

стаўлялі даклады. Іх пісалі дробненькім шрыфтам на тоненькай папяроснай паперы. На гэтай жа паперы камуна раз у месяц выдавала сваю тайную газетку. Называлася яна тады «Блыскавіца» (Маланка) і выходзіла на польскай і рускай мовах.

Амаль уся тайная карэспандэнцыя палітычных вязняў праходзіла праз мае рукі. Кіраўніцтва камуны даверыла мне весці архіў. Я абсталяваў яго ў торбачцы, якую на кусочку шнурка апускаў у канал для вентыляцыі. У гэтым маім архіве знаходзіліся грыпсы, даклады і газеткі. Не здарылася ў час майго прабывання ў беластоцкай турме, каб архіў камуны трапіў у рукі ахраннікаў.

У турме мы мелі свае святы. Найважнейшыя сярод іх гэта Першамай, гадавіна Кастрычніка і свята «Трох Э-Ль». Яно адзначалася 21 студзеня і прысвячалася памяці Лібкнехта, Ружы Люксембург і Леніна. Гонарам кожнага палітычнага вязня лічылася ў святочны дзень выйсці на прагулку з чырвоным бантам на грудзях. Калі не ўдавалася нам раздабыць чырвонага палатна, тады адрывалі кусочак матэрыялу ад уласнай сарочкі і фарбавалі яго крывёю. Гэта даводзіла да пасіі турэмную адміністрацыю. У святочныя дні адмяняліся ўсе нармальныя заняткі, і мы слухалі даклады тэматычна звязаныя з днём, які якраз адзначалі.

Са сказанага можна было б зразумець, што ў беластоцкай турме ўсё праходзіла чыста гладка, як у раі. Не гэта няпраўда. Нельга забыць, што быў гэта перыяд інтэнсіўнай фашызацыі краіны. Камуністы ў турме змагаліся зуб за зуб. Калі не памагалі ніякія пратэсты і дэманстрацыі, калі ахраннікі прабавалі замкнуць нам вусны і зламаць волю пры дапамозе катавання — тады аб'яўлялі мы галадоўку. Памятаю, адна з іх трывала аж 7 дзён. Пасля гэтай галадоўкі найбольш актыўных таварышаў: Якуба Бонка, Літмана Новіка, Вольфа Яблонка, Мікалая Астасевіча, Вас'ля Самуціна і Зэнана Клішка замкнулі ў аддзельных камерах. Сярод іх знайшоўся таксама і я. Амаль год часу прасядзеў сам адзін. З таварышамі сустракаўся толькі ў час прагулак, звязваўся з імі пры дапамозе турэмнага тэлефона азбукай Морзэ.

Так цяклі мае турэмныя дні. Многа чаму я тады навучыўся, але перш-наперш больш глыбока пачаў разумець сэнс нашай барацьбы.

Доследаў у маёй справе амаль ніякіх не праводзілі.

Часам з'яўлялася падманлівая надзея, што выпусцяць мяне на волю. Гэтыя ілюзіі развеяў пракурорскі акт абвінавачання, які мне даставілі ў турму недзе пад канец 1935 або на пачатку 1936 года. Я зразумеў, што незадоўга прыйдзецца мне спрабаваць сваіх сіл у судзе.

БЕЛАСТОЦКІ НАВУКОВЫ ЦЭНТР

(Працяг са стар. 1)

— Гэта з'ява пазітыўная. Гэта нашы кандыдаты на кіраўнікоў кафедраў. Гэта нашы людзі, мы ведаем іх вартасць.

— Ці ў бліжэйшых планах маюць паўстаць новыя кафедры?

— Ужо на днях будуць крэаваны дзве новыя кафедры: **стаматалогіі** і **трэцяя хірургічная** з нахілам артапедычна - уразовым. У далейшым часе, але недалёкім, будзе кафедра **медыцыны працы.** А потым яшчэ кафедра **эндакрыналогіі,** на якую маем чалавека — **дац. Аляксандра Краўчука.**

— Калі можна, яшчэ крыху аб новай кафедры стаматалогіі. На яе неяк усе чакалі з нецярплівасцю.

— Патрэбы ў зубных лекарах у нас вельмі вялікія. А нават і тыя, якія ўжо працуюць, не маюць апекі. Мы думалі зрабіць стаматалагічны аддзел, але гэта занадта каштоўна. Таму пастанавілі ў рамах лекарскага факультэта стварыць зборную кафедру стаматалогіі. У ёй будзе працаваць 4 інстытуты: інстытут хірургіі скіпічнай, інстытут захаваўчай стаматалогіі (лячэнне зубоў) інстытут артадонсіі (запабяганне пераґною зубоў), інстытут пратэтыкі (пратэзы). Кафедра займецца навучаннем абсальвентаў медыцыны праз наступныя 2 гады. Хтось, хто захоча вучыцца стаматалогіі, пасля атрымання лекарскага дыплома, не будзе мець 2-хгадовага стажу працы, а тыя 2 гады будзе вучыцца новай спецыяльнасці. Пасля заканчэння будзе і лекарам медыцыны, і зубным. Адначасова будзем давучваць зубной спецыяльнасці ўжо працуючых у тэрэне лекараў. Такая наша канцэпцыя, каб спалучыць медыцыну са стаматалогіяй, з'яўляецца новай і ў даны час яна мае вялікую рацыю быту.

Асобныя школы зубных лекараў стаяць перад пэўнымі знакамі запытання.

— За колькі год атрымаем першых зубных спецыялістаў з нашай Акадэміі?

— За 3 гады. А пры давучванні працуючых — хутчэй. На пачатку зможам давучваць 10 асоб у год.

— Ці ёсць агульная вядучая тэма ў навуковай працы Акадэміі і якая яна?

— Такой пакуль не маем. Скажу вам, 15 год — гэта кароткі час. Вядучая тэма павінна выкрысталізавацца. Нам 5—7 год заняло стварэнне аппаведнай базы. Трэба было вывучыць людзей — навуковых працаўнікоў, прадукцыя якіх працягваецца 10 год. Былі спробы павязаць нашу працу з прамысловай медыцынай. Праз нейкі час зноў працы ішлі на герыятрыю — працэсы старасці. Цяпер рад кафедраў задэкларавала свой удзел у працах звязаных з камунікацыйнай медыцынай. Тэма новая ў краіне. І не вядома ці гэта ў нас возьме. 5 асноўных тэарэтычных інстытутаў нашай Акадэміі сваю працу наставілі на гэты напрамак. Яны навязалі супрацоўніцтва з Варшаўскім даследчым цэнтрам жалезных дарог, які будзе нам дастаўляць патрэбную і каштоўную апаратуру. Кіраўнікі нашых кафедраў возьмуць пад нагляд іх навуковыя працы. Гэтай тэмай ніхто пакуль у Польшчы не займаецца, а яна важная, бо ж ведаем, матарызацыя штораз шырэйшая.

— Хоць аднак кароткі час, беластоцкія вучоныя здабылі сабе моцныя пазіцыі ў свеце навукі рознымі доследамі і працамі. Якія найважнейшыя?

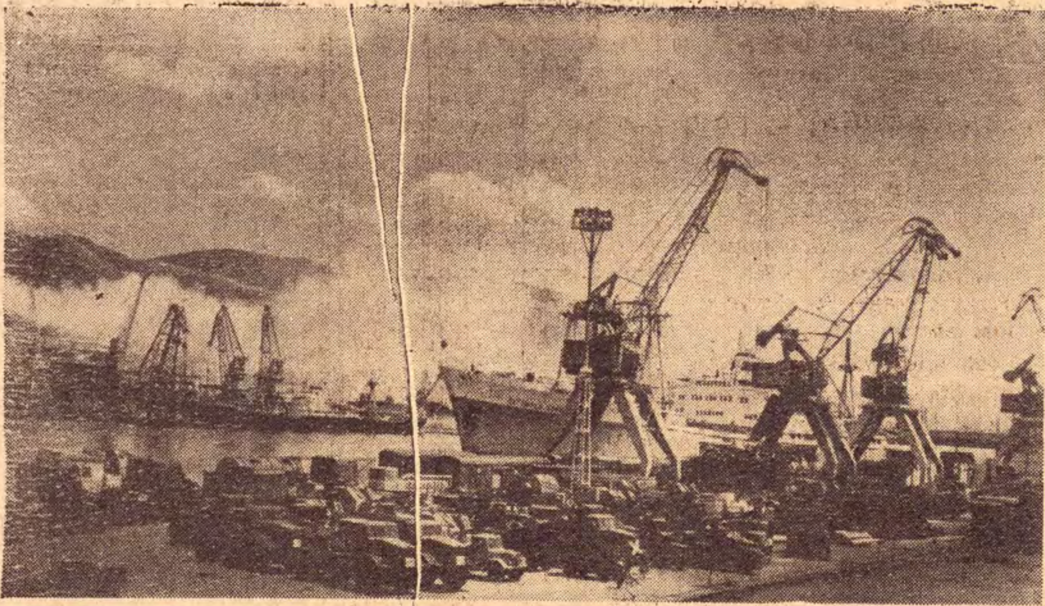
— Доследы над фізіялогіяй і паталогіяй (будова і хвароба) маткі, над заразным запаленнем пячэні — гэта вельмі вартасныя працы, якія цэняцца ў Польшчы і свеце, радыябіялогіяй (як захаваць арганізм перад шкоднасцю праменя), склерозам — працэсы старасці; стасаваннем штучных твораў у медыцыне і біялогіі (замена знішчаных касцей губкай) прычынамі развіцця рака, фізіялогіяй і паталогіяй працэсаў дыхання (як узнікае змучанасць) і г.д. Дагэтуль мы апублікавалі ў краіне і за граніцай 1500 навуковых прац. Штогод публікуем каля 40 прац у гадавіках Беластоцкай Медыцынскай Акадэміі. Разам публікуем 250 прац у год, з гэтага 50 за граніцай.

— А затым аб загранічных кантактах.

— Яны вельмі шырокія. У нас бывае ў сярэднім 50—70 вучоных у год з розных краін. Вартасць вышэйшай навучальнай установы вымяраецца з'ездамі, сімпозіумамі, канферэнцыямі. Мы многа іх арганізуем. Было 5 вялікіх з'ездаў. У будучым годзе будзем мець шосты.

— Жадаю далейшых поспехаў. І дзякую за размову.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

НОВАРАСІЙСК

Савецкі чарнаморскі порт Новарасійск называюць інакш варотамі паўночнага Каўказа. Заходзяць сюды судны з усіх канцоў свету.

На здымку: савецкае судна «Партызан Банівір» ля набярэжнай порта ў Новарасійску. (а-лів)

Тэлевізар і здароўе дзіцяці

Многія дзеці занадта шмат часу праводзяць перад тэлевізарам, што можа пашкодзіць іх здароўю.

Вучань пасля школы павінен адпачыць. Такі адпачынак знаходзіць ён у гульнях, спорце, нават у фізічнай працы. Гэта ўзмацняе яго сэрца, дае радасны і больш вясёлы настрой. Спорт вельмі карысны маладому арганізму — развівае добрую яго загартоўку, хуткія рэакцыі, умацоўвае нервовую сістэму.

Ну, а калі вучань адразу пасля школы «прыліп» да тэлевізара? Дарослыя, вядома, задаволеныя, бо спакайней у хаце. Аднак, каб глядзець тэлевізійную перадачу, патрэбна пэўная напружанасць. Такая напружанасць пасля доўгіх школьных урокаў кепска адбіваецца на здароўі дзіцяці і, перад усім, псуе яго нервовую сістэму. Дзіця стаецца больш выбуховым, раздражненым, горш спіць, ранкам цяжэй яму ўставаць, робіцца сонным на ўроках.

Мо' дзецям зусім не трэба глядзець тэлевізійных перадач? Не, дзеці павінны глядзець іх, яны патрэбны ім, але ўмеру. Найлепшы час — гэта святочныя нядзелі, канікулы, а ў будні не адразу пасля ўрокаў. Глядзець усе тэлевізійныя перадачы шкодзіць здароўю не толькі малых, але і дарослых. Найляпей, калі ў сям'і глядзяць тэлевізар не часцей чым 3—4 разы ў тыдзень. Тады знаходзіцца патрэбны час і на іншыя справы, якія часта занядбоўваем з прычыны тэлевізара.

Найменш шкодныя дзіцячаму арганізму спецыяльныя перадачы для дзяцей — розныя мультфільмы, байкі і т.п. Яны цікавыя для дзіцяці і не патрабуюць асаблівай разумовай напружанасці. Другія перадачы, як усякія гутаркі, лекцыі, рэпартажы — мала зразумелыя для дзіцяці, хутка стамляюць яго.

Дзеці нервовыя не павінны ўвогуле глядзець тэлевізійных праграм. Гледзячы тэлевізар яны нервуюцца, моцна перажываюць, потым не могуць супакоіцца, есці, заснуць, ад таго, што іх устрывожыла на сінім экране.

На гадзіну перад сном трэба выйсці з тэлевізійнага сеанса, таму што нават моцныя дзеці рэдка не нервуюцца ў час агляду таго, што бачаць на экране. Малышы дашкольнага ўзросту могуць глядзець тэлевізар не даўжэй, чым 20—30 мінут, а школьнікі не даўжэй, чым адну гадзіну.

Часамі можна пачуць, што нібы тэлевізар шкодзіць на вочы. Калі тэлевізар працуе ў неасветленым памяшканні, тады сапраўды наш зрок хутка стамляецца, слязяцца вочы. Трэба, каб побач тэлевізара гарэла нейкая лямпачка (начная), але яе святло не павінна адбівацца ані на экране тэлевізара, ані на лініі нашага зроку. Найляпей такую лямпачку прыкрыць абажурам, каб кідала бляск на падлогу ці сцяну.

Нармальна гледзячы тэлевізар трэба сядзець ад яго ў адлегласці не меншай чым два метры, а найляпей у адлегласці пяці метраў. У кожным выпадку адлегласць паміж экранам і нашымі вачыма не павінна быць меншай, чым **велічыня экрана памножаная пяць разоў.** Напрыклад, перад тэлевізарам з экранам 17 цаляў мы павінны сядзець не бліжэй чым у адлегласці 85 цаляў — гэта значыць, у адлегласці больш-менш каля двух метраў.

Статыстыка паказвае, што лічба блізарукіх людзей, асабліва вучняў у гарадах, хутка павялічваецца. Хаця тэлевізар, мабыць, не найважнейшая ў гэтым прычына, але факт застаецца фактам: аказваецца, што сярод блізарукіх вучняў вельмі многа заўзятых аматараў тэлевізіі.

Маем дачыненне таксама і з іншымі фактамі: заўзятыя аматары тэлевізійных праграм часта кепска вучацца ў школе, прыходзяць з неадробленымі ўрокамі, не памятаюць таго, чаго вучылі іх учора, пазаўчора.

Тэлевізар як і ўсё іншае, вельмі добрая і карысная рэч, але калі, так сказаць, ужываецца яго ўмеру.

Чаго замнога то нават і п'яніца не вытрымоўвае.

(СЯ)

СКРОЗЬ ЗЯМЛЮ ПРАВАЛІЛАСЯ...

Яшчэ раніцай паміж Верхнімі і Ніжнімі Пянькамі — вёскамі Кунгурскага раёна Пермскай вобласці знаходзілася невялікае азярцо і раптам — к абеду яно знікла. Як скрозь зямлю правалілася! Не абышлося і без другога кур'ёзу. Разам з азярцом прапалі парасяты, якія хадзілі паблізу. Жыхары вёсак пайшлі шукаць прапажу ў ямцы, якая засталася на месцы азярца, і пачулі з-пад зямлі парасячы піск. Два калгаснікі адважыліся спусціцца на дно глыбокага калодзежа. На глыбіну двух дзесяткаў метраў абвал ускрыў скляпенне велізарнай пячоры.

Вядомы ўральскі спелеолаг Аляксандр Турышаў лічыць, што правал тлумачыцца дзеяннем падземных вод, якія раствараюць даволі значныя ў гэтых месцах залежы вапнякоў і гіпсу. У зямлі ўтвараюцца пустоты, якія і служаць прычынай абвалаў.

Ці ведаеце...

...што людское сэрца важыць няпоўных 500 грамаў, але патрапіць выконваць працу, якой хапіла б, каб на працягу 10 мінут паднесці чалавека вагою 65 кілаграмаў на вышыню 10 метраў.

...што кожная тона марской вады мае каля 50 міліграмаў золата. Каб падзяліць усё золата, якое знаходзіцца ў марах і акіянах, паміж жыхараў Зямлі, то кожны з нас атрымаў бы каля 35 тон каштоўнага метала.

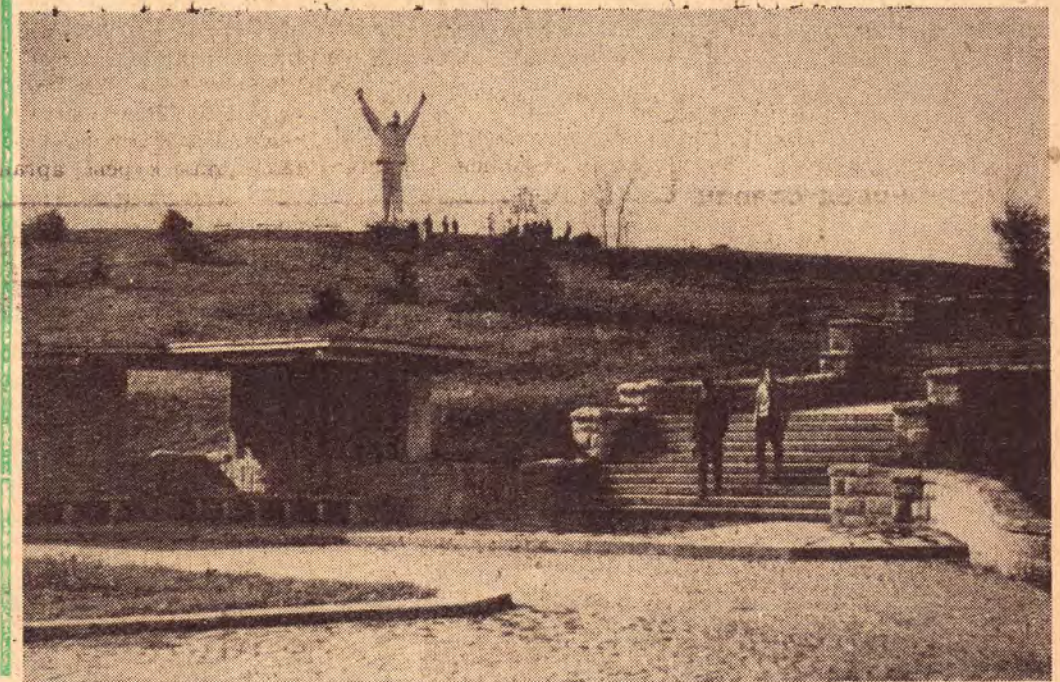
Хуткі як думка?

Не, яна не такая ўжо хуткая: прабягае з хуткасцю толькі 241,35 км на гадзіну. Параўнайце гэта хаця б з хуткасцю касмічных караблёў.

(а-лів)

ПОМНІК ГЕРОЮ

У мясцовасці Вальева ў Югаславіі нядаўна быў адкрыты помнік Стэфанові Філіповічаві. Яго расстралялі нямецкія акупанты. Філіповіч з'яўляецца героем ІІ сусветнай вайны. (а-лів)

•аляксей карпюк•

ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

У жніўні 1941 года зайшоў я ў Гарадок, каб пра штонебудзь даведацца. У былым памяшканні польскай паліцыі цяпер знаходзілася вайсковая камендатура. Ля ганка шырока расставіў ногі вартавы, — юнак у начышчаных да бляску ботах, у нагавіцах, адпрасаваных на кант; салдат ззаду прытрымліваў бліскучы прыклад, бяспечна пагсйдваў каленам, паціху свістаў нейкую салдацкую песню.

На прыступках ганка тырчаў фельдфебель — шчуплы, невысокі, бялявы. Вялікія пальцы засадзіў сабе за папругу, астатнімі выбіваў рытм. Сабраны, згорблены, з рашучым тварам — нібы драпежная птушка, якая сабралася да ўзлёту.

— Тпр-р-р! — супраць камендатуры спыніў каня солтыс з вёскі Пілатоўшчыны.

За солтысам на сене выцягнуўся няголены, ускалмачаны мужчына. Так ляжаць на возе хворыя, калі іх вязуць у бальніцу. Толькі гэты быў не накрыты, і патыліца яго пакоілася на брудным мяшку з саломай. На тратуары адразу сабраўся натоўп.

Селянін злез з воза, зняў шапку і з павažаннем звярнуўся да фельдфебеля па-польску:

— Пане амтскамісару, вось той самы канакрад, што ноччу вывозіў нашых коней...

Немец нібы прачнуўся і ўбачыў селяніна. Нахмурыў бровы, а натоўп цікавых паклікаў пажылога яўрэя. Пакуль той перакладаў словы дзядзькі, я з жахам разгледзеў, што чалавек на возе не хворы, а звязаны!

145

— Hier bringen![1] — гыркнуў фельдфебель.

Солтыс узяўся развязваць канакрада. Перашкаджала шапка, дзядзька надзеў яе на ручку воза, прыступіў да работы дзвюма рукамі. Немец усё глядзеў, наліваўся злосцю. Солтыс скончыў кешкацца, з папрокам сказаў:

— То злазь ужо, Мікодым.

Канакрад толькі ногі меў свабодныя. Ён няўклюдна стаў на калені, жыватом лёг на дручок ад драбіны, валіўся з воза і атрос на брук сена. Дробны і аброслы рэдкім шчаціннем тварык чалавека неяк дурнавата і бяспечна ўсміхаўся, вочы разгублена забегалі навокал; невялічкая фігурка апранута ў саматканае старое шмаццё, чаравікі засохлыя, без шнуркоў, з вываленымі языкамі.

— Komm hier![2] — немец ткнуў пальцам перад сабою.

Чаравікі пустацела застукалі па бруку.

Перад ступенькамі чалавек спыніўся. Галава яго была на ўзроўні фельдфебелевых грудзей. Немец зморшчыўся, быццам перад ім — агіднае насякомае, што выпаўзла з гною, і з дзвюх рук выцяў канакрада па твары — плясь! - плясь!

— Willi! — гыркнуў, — bringe diesen Lump zum judischen Friedhof und mache schlub mit ihn![3]

Вартаўнік абцягнуў мундзір, паправіў пояс, скінуў з пляча карабін, лянівa піхнуў руляй канакрада.

— Vorwarts![4]

Але чалавек не разумеў, што з ім хочуць зрабіць. Ад удару толькі пахіснуўся, пераступіў з нагі на нагу і зноў дурнавата ўсміхнуўся.

— Gehe![5] — без злосці піхнуў яго салдат у наш бок другі раз.

Солтыс адкрыў рот, каб нешта дадаць не то камісару, не то канакраду, але раздумаў. Толькі паківаў з жалем галавой, насунуў шапку, палез на воз.

— Ну-у! — ударыў ляйчынай каня.

146

Салдат з канакрадам наблізіліся да месца, дзе стаяў я. Загіпнатызаваны натоўп з жахам расступіўся, каб іх прапусціць. На чалавека, якога меліся праз хвіліну расстраляць, глядзеў я з жаласцю і жудаснай цікавасцю. Твар зусім маладога мужчыны, з ружовымі мясцінамі, дзе пабывала рука фельдфебеля. На галаве — цёмна-русыя лохмы, здаецца, не цыган. У вачах — ужо трывога і дзікія распачлівыя бляскі. Дзівак, нават у ваенны час не мог пакінуць сваіх звычак, навошта яму здаліся цяпер тыя коні? Хто іх купляе сёння?..

—Willi, warte mal![6] — пачуўся ад ганка камісараў крык.

Салдат карабінам стрымаў арыштанта:

— Zum Befehl, Herr Kommandant![7]

— Zuerst bringe ihn zur Polizei. Lass ihn dort Hundert Prügeln auf Arsch![8]

— Jawohl, Herr Kommandant![9]

— Aber fest![10]

— Es wird erfühllt sein, Herr Kommandant![11]

— Los!

Толькі тады я і бачыў гарадскога амтскамісара. Затое майму бацьку спатыкацца з ім даводзілася не раз.

---

[1] — Падаць сюды!
[2] — Хадзі сюды!
[3] — Вілі, завядзі гэтую дрэнь на яўрэйскі могільнік і прыконч яго!
[4] — Упярод!
[5] — Ідзі!
[6] — Вілі, пачакай!
[7] — Слухаю вас, пане камендант!
[8] — Спачатку завядзі яго ў паліцыю, няхай там яму адмераюць сто кіёў!
[9] — Будзе выканана, пане камендант!
[10] — Але ж як належыць!
[11] — Будзе выпаўнена, пане камендант!

147

ТРЫБУНА чытачоў

Няма каму прывезці вугалю

У Плёсках няма парадку. Няма яго і ў клубе-кавярні. У мінулых гадах не было печы, і людзі тут мерзлі. Цяпер ёсць печ, а людзі таксама мерзнуць. А ведаеце чаму? Таму што няма каму прывезці з Бельска вугалю. А жыве ў вёсцы блізка 200 гаспадароў, і існуюць тут усялякія арганізацыі. Ёсць радныя і солтыс. Няма толькі парадку.

Лёня Леанюк
Плёскі

План і бюджэт на 1966-67 гады

На Гайнаўшчыне заканчваецца апрацоўка праекта гаспадарчага плана і бюджэта на 1966 і 1967 гады. Грамадскія рады нарадовыя прадставілі прапановы адносна патрэбнай колькасці мінеральных угнаенняў, будаўлянага матэрыялу, сельскагаспадарчых машын, грамадскіх чынаў і г.д.

Прамысловыя прадпрыемствы таксама апрацавалі асноўныя паказчыкі праекта плана на 1966 год.

Ю. Козак
Гайнаўка

Пісьманосец-спявак

Юзэк Мішчук працуе ўжо 5 год на пошце ў вёсцы Арэшкава (Гайнаўшчына) пісьманосцам. Ён вельмі сумленна выконвае свае абавязкі. За гэта яго ўсе паважаюць. Паважаюць яго яшчэ і за іншае. Ён вельмі прыгожа спявае. Калі ў вёсцы якое свята ці ўрачыстасць, на сцэне ў клубе выступае Юзэк са сваім рэпертуарам. Пасля кожнай песні доўга гучаць бурныя апладысменты. Юзка рэпертуар спявае наша моладзь. Ён належыць да драматычнага гуртка. З'яўляецца таксама членам БГКТ. Усе ганарацца такім спеваком.

Мішка Зямляк
Арэшкава

Забылі пра нас — ці што?

Такое пытанне даўжэйшы ўжо час хвалюе жыхароў вёскі Маліннікі. Бо як жа мае не хваляваць, калі аб'язная кінаперасоўка не трапляе ў нашу вёску. Пыталіся аб прычынах, але ніхто нічога не ведае.

Ёсць кінаперасоўка і пры БГКТ. Была яна тут год таму назад. Аднак у гэтым годзе да нас не заехала. Не адзін жыхар Маліннік брыдка вылаяўся пад адрасам «Лявоніхі». Праязджае яна праз Маліннікі, бывае ў суседніх вёсках, але ў нашай вёсцы не затрымоўваецца.

Старшыня
чытач з Маліннік

ЗМВ У ШТОДЗЁННАЙ ПРАЦЫ

Арганізацыя Саюза сялянскай моладзі Беластоцкага павета мае вялікія дасягненні. Залічваецца яна да найбольшай і да найлепш працуючай у ваяводстве. Налічвае яна 450 членаў згуртаваных у 170 гуртках. Гурткі ЗМВ на вёсцы займаюцца перш за ўсё падрыхтоўкай моладзі да прафесіі гаспадара і вядуць шырокую культурна - асветную працу. Сельскагаспадарчую падрыхтоўку моладзі ЗМВ праводзіць арганізуючы гурткі сельскагаспадарчай падрыхтоўкі (ПР), маладзёжныя брыгады хімічнай барацьбы з пустазеллем і шкоднікамі, раённыя гаспадарчыя фэстыны, алімпіяды сельскагаспадарчых ведаў і іншыя мерапрыемствы. На працягу двух апошніх гадоў у Беластоцкім павеце дзейнічала 56 гурткоў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі з 639 удзельнікамі. У рамах гэтых гурткоў моладзь здабывала тэарэтычныя сельскагаспадарчыя веды і праводзіла практычныя заняткі. На вопытных палетках вырошчвалі кармавую капусту, бульбу, люцэрну, вучыліся прымяняць мінеральныя ўгнаенні, гадавалі парасяты і цяляты, прымяняючы корм жывёлы паводле навуковых доз. Часта маладзёжныя гурткі з'яўляюцца інспіратарамі грамадскіх чынаў: самі і супольна са старэйшымі рамантуюць і будуюць дарогі, перабудоўваюць вуліцы сваіх вёсак, засаджваюць дрэўцы, будуюць святліцы і т.д. Прыводзім канкрэтны прыклад: 5 верасня г.г. пры пабудове дарогі Плянты — Новая Воля працавала 800 членаў ЗМВ. Вартасць выкананай працы аблічваецца на суму 60 тысяч злотых. Паводле гэтага бачым, што павятовая арганізацыя ЗМВ у Беластоцкім павеце ў галіне гаспадарчага выхавання моладзі зрабіла вельмі многа. Гурткі ЗМВ супольна са школай і гурткамі іншых арганізацый вядуць шырокую культурна - асветную працу: апякуюцца клуба - кавярнямі, прапагуюць чытальніцтва кніжак і друку, арганізуюць выступленні драматычных і харавых гурткоў, вядуць праблемныя і чытальніцкія курсы, арганізуюць сустрэчы з цікавымі людзьмі. Найбольшаю папулярнасцю цешацца сустрэчы з пісьменнікам і журналістам «Газеты Беластоцкай» А. Амільяновічам.

550 членаў ЗМВ брала ўдзел у конкурсе «Злоты клос» і 600 членаў — у чытальніцкім конкурсе «XX год народнай Польшчы ў літаратуры».

Дзяўчаты ў ЗМВ складаюць 41% усіх членаў. У гуртках вядуць яны школы здароўя, дзіцячыя сады, праводзяць конкурсы на найлепш утрыманыя сялібы, на найпрыгажэйшы агарод кветак, арганізуюць курсы крою і шыцця, варэння і пячэння. На працягу двух апошніх гадоў існавала ў павеце 38 школ здароўя з агульнай лічбай 1400 удзельнікаў.

Зараз жа вядуцца ў ЗМВ спрэчкі над выпрацоўкай больш рацыянальных метадаў працы сярод дзяўчат, якія дазволілі б падрыхтаваць дзяўчат не толькі да ролі добрай гаспадыні, але і ўключыць іх у працэс сельскагаспадарчай вытворчасці.

Штатныя працаўнікі і актывісты згуртаваныя вакол Павятовага праўлення многа ўвагі прысвячаюць ідэалагічнай працы сярод моладзі. Пры 45 гуртках ЗМВ існуюць вясковыя палітычна-асветныя курсы, у якіх прымае ўдзел 1270 членаў. Многа моладзі ўдзельнічае ў занятках партыйных курсаў пры падставовых партыйных арганізацыях. Гурткі ЗМВ бралі актыўны ўдзел у выбарчай кампаніі ў Сейм і рады нарадовыя, арганізавалі сустрэчы з прадстаўнікамі партыйных і дзяржаўных улад і войска. Найбольш такіх сустрэч адбылося ў сувязі з 25 гадавінай нашэсця немцаў на Польшчу і 20 гадавіны перамогі над нямецкім акупантам. Добра выглядае супрацоўніцтва ЗМВ з ПАРП. Павятовы і грамадскія камітэты, падставовыя партыйныя арганізацыі з'яўляюцца штодзённымі апекунамі гурткоў ЗМВ. Вынікі гэтай апекі і ідэалагічнай працы відаць у тым, што многа моладзі ўступае ў рады ПАРП і ЗСЛь. Напрыклад, у верасні гэтага года 22 члены ЗМВ з Тэхнікум механізацыі сельскай гаспадаркі ў Супраслі ўступіла ў рады партыі.

С. ФІЛІПЮК

Адмаладзілі святліцу

У Масеве ў мінулым была святліца. Але над гэтым будынкам не было апекі, і ён знішчыўся. У вокнах не стала шыб, згніла падлога, знішчыліся сцены, дзверы. Моладзь вёскі пастанавіла грамадскім чынам адрамантаваць гэтае памяшканне. І пачалася вечарамі нялёгкая праца. Хлопцы прыносілі ўласныя дошкі і рабілі падлогу. На долю дзяўчат выпала выклеіць сцены. Ужо ўстаўлены шыбы. У хуткім часе святліца стане культурна - асветным цэнтрам нашай вёскі.

Янка Леўша
в. Масева

Лапухоўскі сельгасгурток

Усе гаспадары вёскі Лапухоўка пераканаліся аб тым, што машынамі зграбней, лягчэй і хутчэй выконваць тыя ці іншыя работы ў полі. Таму ў мясцовым сельгасгуртку ў час сезону не стаяць ніводнай гадзіны без работы ані сеўнікі, ані малацільныя агрэгаты, ані жняяркі, касілкі і г.д. Старшынёй сельгасгуртка з'яўляецца Мікалай Кандрацюк. Пакладае ён шмат працы на карысць гуртка. Як ніхто ў гуртку дбае ён пра машыны.

Мікалай Матвеюк
в. Лапухоўка

Сардэчныя тайны

Дарагое **Сэрцайка!**

Надумалася і я напісаць да цябе і прасіць тваёй парады. Мне ўжо 20 год. Жыву я і працую ў тым самым горадзе, што і Валодзя, з якім мы ўжо знаёмы 2 гады. Ён ужо пасля войска. Часта прыходзіць да мяне, і мы разам ідзем у кіно, тэатр і г.д. Пакахала я яго мо таму, што праз два гады прызвычаілася да яго. Але адно ў яго мне не падабаецца: калі мы пойдзем на забаву, ён перапрашае мяне і ідзе гуляць з іншай, а мяне пакідае. А потым ізноў прыходзіць да мяне, і мы разам вяртаемся з забавы. Я перажываю гэта вельмі моцна, але не магу адважыцца сказаць яму, запытаць, чаму ён так паступае. Штопраўда, не казаў, што будзе са мной жаніцца. Не ведаю, ці мае іншую дзяўчыну, бо вельмі часта сядзіць у мяне. Часам таксама гаворыць, што не можа жыць без мяне. Парай, дарагое Сэрцайка, як тут зрабіць. Ці сказаць яму аб гэтым і чакаць, што будзе далей? Чакаю тваёй парады

Валя

Дарагая **Валя!**

Безумоўна, што твой хлопец паступае вельмі нетактоўна. Нават калі б ты не была яго нарачонай, а проста толькі сяброўкай, то калі прывёў на забаву, дык не павінен ніколі пакідаць самую і ісці гуляць з іншымі. Валодзя можа затанцаваць і з іншымі дзяўчатамі, але толькі тады, калі цябе папросіць хтосьці іншы, або калі ў вашай кампаніі пры стале твае знаёмыя. Тады можа першы папрасіць танцаваць другую сяброўку, гэта як гаворыцца з ветлівасці. Таму ты павінна сказаць аб гэтым Валодзю. Проста, калі наступным разам Валодзя папросіць цябе на забаву, ты скажы яму (толькі ў добрай танацыі, каб не відаць было з гэтага злосці ці проста сваркі), што ты дрэнна чуешся, калі ён цябе адну пакідае і таму не маеш ахвоты ісці на забаву. Што мо пойдзеш з ім, але ў кампаніі з іншымі, каб мець тады з кім танцаваць. Прычыны яго ўчынку не раю пытаць. З гэтага можа быць сварка. Не трэба. Калі скажаш яму толькі тое, што я табе пішу, думаю, што ён сам зразумее і паводзіны свае зменіць.

Жадаю ўсяго добрага

Сэрцайка

ВЫПІСВАЙЦЕ «НІВУ» ЗАМЕЖНЫМ СВАЯКАМ І ЗНАЁМЫМ

Заказы на падпіску «Нівы» з высылкай заграніцу прыймае Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch", Warszawa, ul. Wronia 23, Nr konta PKO 1-6-100024.

Цана гадавой падпіскі з высылкай заграніцу 40 зл. 40 гр. Гэтая падпіска прыймаецца да 10 снежня. Паспяшайцеся.

Што гэта?

Адказ на загадку з 8 старонкі: Кітайскі банкетны стол.

КІНО

Праграма на 7—12.XII.1965 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа

„Cena odwagi" (bułgarski), 7—8. „Herszt" (franc.), 9—10. „Noc przedślubna" (czeski), 11—12.

Кляшчэлі

„Ślepy pelikan" (radz.), 7—8. „SOS Titanic" (angl.), 9—10. „Opowieść znad Donu" (radz.) 11—12.

Дубіны

„Biała karawana" (radz.), 11—12.

Нарва

„Bokser i śmierć" (czeski), 8—12.

Нараўка

„Kapo" (włoski), 11—12.

Чыжы

„Zakazane piosenki" (polski), 8—12.

Дубічы Царкоўныя

„Na tropie policjantów" (angl.), 8—12.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Biedni bogacze" (węgierski), 8—12.

Орля

„Czarci żleb" (polski), 8—12

Райск

„Mrok za dnia" (węgierski-, 8—12.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Umrzeć w Madrycie" (franc.), 7—9. „Urocza gospodyni" (USA), 10—12.

Міхалова

„Ciao, ciao, Bambina" (włoski), 7—8. „Ambicja" (radz.), 9—10. „Casanowa znad Dunaju" (węgierski), 11—12.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц

„Wspomnienia z wakacji" (radziecki), 7—8. „Ten wstrętny celnik" (franc.), 9—10. „Późne popołudnie" (polski), 11—12.

Мілейчыцы

„Gorączka w El Pao" (franc.), 7—8. „Gdzie twoje miejsce" (polski), 9—10. „Elektra" (grecki), 11—12.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Hary i kamerdyner" (duński), 7—8. „Dom w dzielnicy Willowej" (czeski), 9—10. „Romans z nieznajomym" (USA), 11—12.

Шудзялава

„Podróż w kwiecień" (radz.), 9—12.

Сідра

„Człowiek, który wątpi" (radziecki), 7—8. „Znowu Max Linder" (franc.), 9—10. „Czapajew" (radz.), 11—12.

Сухаволя

„Powodzenia chłopcze" (jugosłowiański), 7—8. „Obca krew" (radz.), 9—10. „Gorąca linia" (polski), 11—12.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор

„Głos ma prokurator" (polski), 11—12.

Ліпск

„Czterdzieści minut przed świtem" (radziecki), 11—12.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie —14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok 1 Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458 Bitk C-3.

Анатоль Галчанаў

Падхалімаж

У Льва служыў Барбос сакратаром,
Каб у начальства на прыкмеце быць,
Ён больш, чым справамі займацца,
Любіў падслухаць, далажыць
І над другімі пасмяяцца.
Разгневаны бюракратычнай валакітай,
Аднойчы пры Барбосе Кот
Сказаў сярдзіта: «Ідыёт»!
Пачуў Барбос,
Вільнуў хвастом
І на начальству хуценька данёс:
«Шаноўны Леў!
Кот, што прыходзіў на прыём,
Пры мне назваў вас ідыётам.
А потым,
Калі, абураны, я бараніць пачаў
І запытаў,
Які вы ідыёт,
Ён адказаў, нягодны прайдзісвет:
«Такі, якіх не бачыў свет».
І што ён шэльма той, не нёс!
Што ідыёт вы з ідыётаў,
Дурней вы за старога бота»... —
Стараўся ва ўсю моц Барбос,
Ад гневу пенаю сыходзіў.
І што?
Ды сам сабе пашкодзіў.
Леў зразумець не мог яго намераў
І вытурыў за дзверы.
Барбос ва ўсім не ведаў меры.

НЕАБ'ЕКТЫЎНАЯ СПРАВАЗДАЧА

Піліп Пішчаль разгарнуў свежы нумар газеты. Позірк яго на хвіліну спыніўся на невялікай справаздачы з агульнага сходу.

— Ага, цікава. У прэзідыуме занялі месцы... Раптам Піліп пазмрачнеў:

— Ну вось, зноў мяне не ўпамянулі!..

— Чакай, — сказала жонка. — Ты ж здаецца не быў на гэтым сходзе?

— Ну і што? Так і трэба было напісаць: Піліп Пішчаль на сходзе не прысутнічаў.

Леанід Прокша

НА ЛАВЕ ПАДСУДНЫХ

У адной з судовых залаў адбылася такая кур'ёзная сцэнка.

Аднаго суб'екта абвінавацілі ў крадзяжы штаноў. З-за адсутнасці доказаў, суддзя апраўдаў яго. Нягледзячы на гэта, абвінавачаны не падняўся з лавы падсудных. Абаронца растлумачыў яму яшчэ раз, што ён свабодны. Але суб'ект не крануўся з месца.

Зала апусцела. Адвакат раззлаваўся і сярдзіта запытаў апраўданага, чаму ён не ідзе. Той нахіліўся да самага вуха абаронцы і сказаў.

— Пакуль не выйдуць усе сведкі, я не магу ўстаць.

— Чаму?

— На мне ўкрадзеныя штаны.

Інфармацыя

Дарагія землякі і землячкі, — сказаў Кастусь да сабранага народу. — Уношу карысную прапанову. Многія з вас хацелі б што-небудзь прадаць, вымяніць або купіць. Калі мы павесім каля гміны інфармацыйную дошку, кожны будзе магчыналяпіць сваю аб'яву і спакойна чакаць купца.

— Добра! — закрычалі ўсе. — Давайце, падкінем на руках нашага Кастуся за новую карысную выдумку!

Кастуся падкінулі. Дошку пачапілі.

У суботу Мірон заглянуў у акно і перакананўшыся, што няма ў хаце Кастусіхі, смела перайшоў за парог.

Кастусь стаяў пасярэдзіне кухні і трымаўся рукамі за галаву.

— Што з табою, Кастусь? Няшчасце якое ці жонка ўцякла з хаты, альбо можа капуста ў кадушцы пачарнела? — дапытваўся Мірон.

— Горш! — закрычаў Кастусь і застагнаў бы парсюк у загарадзе.

— Мо гасцей спадзяешся альбо абед прыгарэў? — пытаўся далей Мірон.

— Зарэ-эзалі-і, — прамармытаў Кастусь.

— Як зарэзалі? — спалохаўся Мірон.

— Без нажа зарэзалі...

— Скажы, Кастусь, хто зарэзаў, пабягу зараз на міліцыю!

— Нашы гумарысты знайшліся, зарэзалі маю ідэю.

— Не разумею ў чым справа? — прызнаўся Мірон.

Тут Кастусь паказаў на дошку і сказаў:

— Прынясці мне гэту дошку, бо з яе ўся вёска смяецца. Пры кожнай аб'яве хтосьці парабіў дапіскі.

Мірон падышоў да дошкі і пачаў калекаць літара-па-літары:

«Танна і хутка абраблю скуры».

Абрабі маёй цёшчы.

«Згубіў кашалёк і тысячу злотых у ім. Прашу звярнуць за адплатаю».

Кашалёк варочаю, а грошы пакідаю сабе як адплату.

«Шукаю белай галубіхі».

Лепшай ад Галі не знойдзеш.

«Танна стрыгу бараноў».

Адкрывай фрызерню.

«Якуб Бортнік поўны грошай дурань».

Напісаў разумны без грашака ў кішэні.

«Заманю маладую культавую кабылу».

Прыму ўзамен за здохлага жарабца.

«Улава прыме маладога работніка для падмогі ў гаспадарцы».

На мяне лічы. Подпіс: дзед Марцін.

Буду працаваць толькі ўдзень. Подпіс: бедны жанаты.

«Па трыста штомесяц буду плаціць за апеку бабкі».

Прыму бясплатна ўнучку.

Мірон кончыў чытаць гэтыя аб'явы і дапіскі.

— Як табе падабаецца? — запытаў пазеляненўшы Кастусь.

Мірон пачухаўся за патыліцай і адказаў:

— Дошку парубай на дровы, а аб'явы пакінь на памятку. Цяпер будзеш ведаць, хто жыве ў вёсцы.

Дзядзька Лявон

— Калі будзеце на наступны раз браць абавязацельствы, жанчына крычыце і не біце сябе ў грудзі...

ПРЫГОЖАСЦЬ

— Гэта быў цуд, а не жанчына. Прыгожая, як сон. Увесь час хадзіў я за ёю.

— Адкуль ты ведаў, што яна прыгожая, калі ты ўвесь час хадзіў за ёю, дык не мог жа ты бачыць яе твару!

— Але бачыў я твары мужчын, якія ішлі насустрач яе.

Быць замужам яна разумела як хадзіць услед за мужам.

■ Кажуць, што ў Сакалдзе рэгулярна адбываецца турэцкае казанне вучоных аграномаў да навучаных гаспадароў. Гэтыя казанні чамусьці назвалі курсамі рацыянальнай сельскай гаспадаркі.

■ Кажуць, што Сакольскі аддзел асветы апатэнтаваў найноўшы метад крыцця школаў. Дзіры ў даху трэба крыць скарашытамі, якія вельмі вытрымалыя на ўсё: вытрымаласць скарашыта павялічваецца, калі штомесяц падклеіць яго новай заявай кіраўніка школы, у якой дамагаецца ён пару грашакоў на рамонт даху.

■ Кажуць, што гаспода ў Крынках збанкрутуе. Уся прычына ў тым, што яе кіраўнік пасварыўся з Сошчыхаю, якая, каб адпомсціцца, пастанавіла адкрыць патаемку і прадаваць гарэлку ў крэдыт і без жырантаў.

Усячына

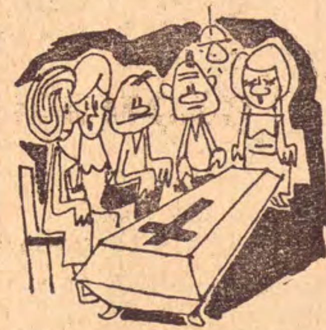
Усё людское нам не чужое.

Акенца думак

Той, хто нічога не ведае, усяму верыць. Італьянская прыказка

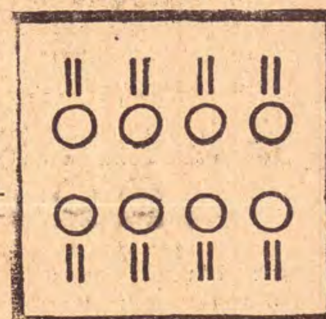
Кур'ёзы

Клуб з таго свету

У Лондане звыш шасці год існуе незвычайны клуб. Яго заснавалі людзі, якія перажылі сваю смерць. У члены клуба пакуль прынята пяць асоб. Дзве — салдаты, якіх кінулі на полі бою, палічыўшы мёртвымі, і якія праз дванаццаць гадзін дапаўзлі да сваіх, выклікаўшы з'яўленнем паніку. Тры — жанчыны: нейкая пані Пітэр, якая «памерла» ў час аперацыі і сем гадзін лічылася мёртвай, і сёстры Морысан, чыя гісторыя асабліва здзіўляюча: адна з іх была прызнана памершай і праляжала ў труне некалькі гадзін. Калі яна апрытамнела і прышла дамоў, яе сястра так зляклася, што страціла прытомнасць і прабыла тры гадзіны ў стане клінічнай смерці.

Што гэта?

Падумай, а калі фантазія падвядзе цябе, тады скарыстай з развязкі, якую знойдзеш унутры нумара.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Вітальда Харкевіча з вёскі Старое Ляўкова, Гайнаўскага павета, змяшчаем рускую песню.

Три танкиста

На границе тучи ходят хмуро,
Край суровый тишиной обьят.
У высоких берегов Амура
Часовые Родины стоят.

Там врагу заслон поставлен прочный,
Там стоит отважен и силен,
У границ земли дальневосточной
Броневой ударный батальон.

Там живут — и песня в том порука —
Нерушимой, крепкою семьей
Три танкиста, три веселых друга —
Экипаж машины боевой!

На траву легла роса густая,
Полегли туманы широки.
В эту ноч решила вражья стая
Перейти границу у реки.

Но разведка доложила точно, —
И пошел, командою взметен,
По родной земле дальневосточной
Броневой ударный батальон.

Мчались танки, ветер подымая.
Наступала грозная броня.
И летела назем вражья стая
Под напором стали и огня.

И добили — песня в том порука —
Всех врагов в атаке огневой
Три танкиста, три веселых друга —
Экипаж машины боевой.